

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 tranci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerf.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730

Puncte de vedere

În discursuri parlamentare, ca și în articole de gazetă, au ajuns stereotipe frazele despre *veneticismul* nostru, al Românilor, pe plaiurile acestea, dintre Tisa și Carpați. Este, știți, cunoscuta falsificare istorică, după care noi n'am fi imigrat aici, decât la vr'o două veacuri după cucerirea maghiară; — deci, neavând în țară decât o vechime de vr'o opt sute de ani, putem fi socotiți astăzi încă drept niște *venetici*, al căror tratament n'are să fie nici decum la fel cu acela al băștinașilor, al *intemeietorilor*. Așadar încă un argument în șirul justificărilor tendințelor de supremație, de hegemonie, a unei singure naționalități asupra celorlalte din patrie.

Și este vorba de astădată de un argument *special* adus contra Românilor. Despre Slavi nu se poate spune același lucru, deoarece însăși istoria cea oficială ungurească vorbește despre triburile cari și-au trimis solii cu închinăciune întru întimpinarea cuceritorilor; — iar despre Sași... politica maghiară în aplicare nu socotește oportun să scoată la iveală amintiri istorice supărătoare, măcar că în ce-i privește nu mai încapă nici o îndoială, că au venit și s'au așezat în țară, în tot cazul, în urma noastră, a Românilor.

Venetici, va să zică. Și atunci?... Ascultați pe domnul acela din Camera deputaților Ungariei, sau citiți-l pe cestălalt, din coloanele vre-unui *Hirlap* sau vre-unui *Napló* oarecare: — „În nici un stat naționalitățile nu se bucură de atâta libertate ca în Ungaria... Polonii în Germania,

Ungurii în România, n'au obținut nici odată atâtea concesii ca Români în Ungaria... Cu toate acestea Români mereu se plâng de asuprire... Polonii trăiesc în țara lor mamă și totuș sunt cutropiți de elementul german, iar noi Maghiarii tolerăm, ca niște venetici cari ne-au inundat țara, să țipe în fața lumii că sunt terorizați... Atunci ar avea tot dreptul Români să se plângă, când noi le-am fi cucerit plaiurile și am căuta să-i distrugem... Am primit însă mosafirul și după ce l-am îndopat bine, tot el țipă că l-am tratat rău“...

Acestea sunt cuvinte reproduse textual dintr'un discurs al unui deputat maghiar, rostit acum în urmă în discuția asupra bugetului; concluzia era că: „Ceea ce a făcut Germania va trebui să facă și Ungaria!“...

Am mai spus și altădată, și de atâtea ori, că toate comparațiile cu cele ce se petrec în alte țări sunt sau false, sau absurde. Nici odată nu s'a nimerit mai bine ca aici vorba francezului: „*comparaison n'est pas raison*“... Adică dacă un leu se repede asupra unui miel ca să-l sfășie, și un... alt animal vede acest lucru, acesta-l îndreptățește oare, nu numai ca să aprobe feroșia leului, dar chiar ca să încerce și dânsul să facă la fel?... Asta e una.

Dar comparația cu România?... Ce? Există oare acolo o naționalitate maghiară constituită politicește?... Nu există decât o infimă fracțiune de unguri, dintre cari cei mai mulți pripășiți de curând pe acolo, ca să-și caute existență materială și câștig, cum se vede că patria de origine nu le ofere cu aceeași îmbelșugare; aceștia

doară, cari nici nu se poartă cu gândul de-a rămânea pentru totdeauna în România, ci cu acela de a se reîntoarce, după adunarea oarecărui *peculium*, în patrie, nu vor fi având pretenția de a juca rol de naționalitate alcătuitoare de stat și în România?... Cât pentru acele câteva zeci de mii de Ciangăi imigrați mai de demult prin câteva județe din Moldova, ei au tot ceea ce aspiră, și n'au formulat nici odată vr'o pretenție care să nu le fi fost satisfăcută.

În zilele din urmă chiar, n'ați citit despre acel preot maghiar, proaspăt venit printre conaționali săi aceștia, cum vizitându-și enoriașii și găsind prin casele lor calendare și alte cărți românești, *le-a confiscat*, cu aspră poruncă să nu mai vadă, în case ungurești, decât cărți ungurești?... Ziare din București au scris despre aceasta, și unele au avut chiar cuvinte de recunoaștere față de sentimentele naționaliste ale preotului maghiar. În tot cazul, nu știm ca să se fi luat împotriva lui nici cea mai mică, nici cea mai neînsemnată măsură din partea autorităților, locale sau centrale.

Ian închipuiți-vă că un preot de-ai noștri ar confisca de prin casele românești cărți, reviste sau ziare ungurești, și ar opri pe poporeni săi să mai citească altfel decât românește... Ce tâmbălau n'ar fi aci la noi? Cum nu s'ar arăta urechile faimoasei „îndopări cu bine“ a „mosafirului“, celui mai cu multe „concesii“ tratat dintre câte naționalități există în toate Statele din lume!

Să trecem însă peste toate acestea, și să reținem din *argumentarea* reprodusă

Literatura, Publicul și Statul

de E. Lovinescu

Se simte deci nevoia, ca literatura noastră, fiind seamă de vremile înaintate, în cari se desfășoară, fiind seamă de spiritul public, să se *intelectualizeze*. Altfel nu mai poate merge, fără a renunța la ceace-i face noblețea și frumusețea superioară. Știința și literatura sunt privite ca vâdirile cele mai înalte, ca înflorirea din urmă a unui neam. Ele trebuie să fie deci oglinda lui. Dacă știința lui e țârmurită la un empirism primitiv, iar literatura se mărginește la câteva largi picturi a stratelor populare, la kermesele, la instinctele lor trupești, dacă se îngrădește mai mult în lumea pântecelui, ridicându-se arareori și în lumea inimii, țară a se înălța însă niciodată și în lumea minții, a inteligenței, în lumea ideilor ce se primenesc neconținut, — acel neam sau e calomniat, sau zace pe o treaptă de inferioritate vădită, de pe care trebuie să se avânte, sub primejdia de a pieri țară slavă, fără cinste și fără a fi adus cuiva vre-un folos...

Dar acest proces de *intelectualizare* merită să fie cercetat mai de aproape pentru a vedea, unde e de absolută nevoie și unde nu, și apoi pentru a hotărî întrucât i-se pot găsi urmele chiar în literatura noastră...

Să luăm mai întâiu *poezia*.

Am arătat și aiurea — într'un articol din

„*Convorbiri Literare*“ — că, poezia mărginindu-se în lumea sentimentelor, nu suferă decât prea puțin acest proces de intelectualizare... O poezie nu e decât expresia senzibilizată prin cuvinte a unei stări sufletești, a unui sentiment luat mai ales în creșterea lui cea mai mare... Toate se schimbă însă, în timp ce sentimentele rămân aceleași. Ele înfruntă vrăjmășia veacurilor. Ideile se primenesc, știința își lapădă haina în fiecare an, pentru a se îmbrăca într'o hlamidă tot mai frumoasă, tot mai strălucitoare, pe când inima omenescă are aproape aceleași bătăi ca acum câteva mii de ani. Iubim tot așa, ca și croii lui Homer, urâm tot așa, ca și locuitorii peșterilor. Dragostea de patrie n'a găsit un cântăreț mai puternic decât Tyrtos sau Alceu; dragostea de slavă nu s'a vădit încă mai bine decât cum e în imnurile lui Pindar; iubirea, — adevărata *iubire* — și-a găsit și în antichitate poezi inspirate ca Sappho sau Catul; melancolia vieții ce se irosește este, a tinereții ce pâlăște, se sbuciumă în duiosul vers al unui Teognis sau Mimnermos...

Aproape întregul mănunchiu de sentimente ce fac la un loc comoara noastră sentimentală, a evoluat foarte puțin. Această veșnicie a lor încheagă de altminteri gloria cea mai curată a poeziei. Făurindu-se din elemente eterne, ce înfruntă timpul, mai trainice ca bronzul, poezia plutește pe deasupra veacurilor, pururi tânără, pururi frumoasă, pururi cu zimbetul feciorelnic al celei dintâi deschideri la viață. Homer n'a perdut

nimic din fragezimea lui, cu toate că aproape trei mii de ani au încercut să-și scuture praful peste epopeele lui...

Desigur că vorbim numai în ceea ce privește liniile generale. Sentimentele rămân aceleași, dar și ele îmbracă întru câțva noi forme de expresie, luând uneori și alte nuanțe pe care cei vechi nu le puteau bănuși... E un câștig al poeziei moderne — care uneori n'ierge până la rafinare și la decadentă — de a găsi vestmîntul necesar pentru aceste nuanțe. Prin urmare chiar și în poezie, unde dela întâia vedere totul ar părea nemiscat și veșnic, e un progres nu numai în partea tehnică, — ceia ce e firesc, — ci și în jocul subtil al unor sentimente îndulcite de atâtea veacuri de civilizație și de atingere cu lucruri nouă și cu îmbinări nouă de viață...

*

Cu totul altceva e în proză: în roman, în nuvelă, în teatru într'un cuvânt în întreaga literatură ce nu îmbracă haina specifică a poeziei...

Această literatură nu e scoasă numai din gama restrânsă sufletească a omului, luată în elementele ei esențiale și primordiale. Pecând poezia e o răsfrângere numai a tot ce e veșnic, a tot ce e oarecum dumnezeesc și nematerial în noi, a sentimentelor desconcretizate, literatura cealaltă, mult mai largă și mai bogată, își frânge aripa pentru a se pogori din cer pe pământ, în mijlocul nostru, al acestor ce ne sbuciumăm între atâtea nevoi, între atâtea interese, între atâtea năzuințe...

mai sus, pasagiul: — „Atunci ar avea *tot dreptul* Românii să se plângă, când noi le-am fi cucerit plaiurile și am căuta acum să-i distrugem“... Cu alte cuvinte, dacă Românii ar fi *băștinași* în această țară, atunci ar avea *dreptul* să se apere de distrugere...

Motiv de plângere, va să zică, tot ar avea ei; dar n'au *dreptul* de a se plânge fiindcă nu sunt decât niște venetici, cari „au inundat țara Maghiarilor“, așa tamesam, de ieri de alaltăieri...

Mărturisim că și noi suntem dispuși să facem o deosebire între popoarele băștinașe ale unei țări și între „venetici“; astfel, de pildă, înțelegem foarte bine că în România se pune oarecare îngrădire încetățenirii Evreilor, dintre cari cei mai mulți cu adevărat au năpădit acea țară, mânâși numai de ispita unui câștig mai lesnicios decât prin jecmănită Galiție, sau a unui traiu mai în siguranță decât prin pravoslavnica Rusie.

Dar cel puțin în țara românească procedarea este cinstită și fățișă. *Distrugere* nu se caută acolo, — dar se caută ca niște adevărați *venetici* să nu ajungă a împista așa cu una cu două asupra isvoarelor de putere și de viață națională ale statului... Dar la noi? La noi ipocrizia vorbește despre o egală îndreptățire a naționalităților, iar realitatea urmărește cu adevărat *distrugerea* lor.

Da, da; punctele de vedere din cari se privesc situațiile unor sau altor *autohtonii*, sau numai *venetici*, din diferite țări, pot să fie și ele diferite. Tot astfel punctele de vedere din cari privim *noi* situația noastră în Statul ungar, — și acelea din cari se încapăținează *stăpânitorii noștri de astăzi* să o privească.

Dar cu aceștia nu e de stat de vorbă. Politica lor nu e de convis, ci de învins.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

B. Rakovszky. Dacă guvernul corupe alegerea prin mituire el duce moralitatea publică la eșafod, ne slăbește în afară, și scurge sângele nostru acasă, pentru că nu se razimă pe adevărata opinie a națiunii“...

La încheierea vorbirii sale d. Rákovszky a criticat pasagiul din vorbirea de tron, care exprima satisfacția Coroanei, în fața rezultatului alegerilor.

„Aceasta târâe persoana regelui în luptele de partid, și guvernul tratează Coroana ca și când ar putea fi folosită spre scopuri de corupție... Vorbitorul e convins, că regele, dacă ar fi cunoscut abuzurile electorale flagrante ale guvernului, nici când n'ar fi primit pasagiul“.

Vorbitorul următor, Ștefan Szabó (deputatul cercului Nagyatód, primar sătesc), se referă la abuzurile electorale și susține, că cazurile de corupție prin bani se îngăduie palam et publice. „Echivalentul acestor bani va trebui să fie bine plătit din partea națiunii... „Aceste violări ale legii din partea oficialilor.

Iuliu Muszlay. Băgați-i în închisoare!

S. Szabó. Toate abuzurile electorale comise în chip pozitiv primejduesc viitorul națiunii, căci arată Vienei, cum să tracteze cu Ungaria.

Baronul Podmánczky. Da, dacă coaliția ar mai exista. (Sgomot mare).

Samuil Bakonyi. E lucru infam a vorbi astfel“.

Ștefan Szabó ceti apoi adresa de tron a stângerii agrare independente, care între altele cere sufragiu universal și înfierează rezultatul alegerilor ca nelegal, căci au fost conduse prin corupție și intimidare.

(După pauză Ernest Csernák kossuthist, în afară de partid) dădu detaluri despre abuzuri și corupție electorală în cercul său, Szikszó, și începu cu cazul lui, zicând, că i s'au oferit 30 000 cor. dacă s'ar retrage dela candidatură. A produs un document în care un anumit Reichmann din comuna Derencs promite la 13 alegători 418 cor. de-o zi, dacă votează pentru Béla Darvas. (Larmă și turburare). „Aceste alegeri au fost o nenorocire (aplauze vii în stânga) și fiecare, care și-a câștigat mandatul prin mijloace violente, trebuie să se rușineze de sine însuși“.

Luni, 11 Iulie.

Elemér Preszly (independentist în afară de partid) declară, că în fața faptului, că majoritatea își

datoria existența *negațiunii* oricărui principiu parlamentar, și *unor alegeri* în care fiecare membru al opoziției era ca și un proscris de lege, trebuie să se nască îndoiele în sufletul fiecăruia, oare înseamnă activitatea parlamentară un sporiu al fericirii noastre sau un serviciu real în dezvoltarea libertăților noastre...“

Teodor Mihali (președintele partidului naționalităților), prezentându-și adresa de tron partidului său, lucru firesc că se opri asupra monstruozițiilor nelegale folosite pentru împiedicarea alegerii soților săi deputați, români. În aceia vreme a atins detailat doleanțele raselor nemaghiare în general, și astfel dădu anză la o discuție de 2 zile asupra chestiei de rasă în Ungaria, trăsăturile marcante ale căreia au fost un discurs splendid, dar foarte reacționar, al contelui Ștefan Tisza, care cere severitate și mai mare față de conducătorii nemaghiari, decât a fost în vigoare, până acuma. (vezi p. 188).

(Va urma)

Alegeri în Croația. Din Agram se anunță prin cercurile politice circulă vestea, că din cauza grupărei noi, partidul progresivist național, guvernul pregătește o surprindere publicând noua alegeri. Se vor publica probabil pe sfârșitul lunii Septemvrie ori pe la începutul lui Noemvrie.

Partidul sârbesc independent a și ales comisiune cu însărcinarea de a stabili candidații pe viitoarele alegeri.

Nu-i secret. Abia apăruse ieri ministrul Hazai pe culuarele parlamentului și mai mulți deputați și gazetari i-au pomennit de senzația ce a produs-o audiența lui neașteptată, în cercurile politice. Ministrul a spus, că n'are nici un motiv de a tăia această audiență, care n'a avut alt scop, decât să relateze Majestății Sale despre unele afaceri de rezort și îndeosebi să facă propuneri în chestia subofițerilor.

Față de această declarație totuși se susține, că Hazai nu a plecat benevol la Ischl. „Neue Freie Presse“ azi recunoaște deja, că „firește“ situația politică actuală din parlament nu se putea să nu se pomenească la audiență. Aceeaș foaie spune că Majestatea Sa poartă un viu interes față de proiectele militare.

Tisza mistifică? În discursul său de alaltăieri contele Tisza a destăinuit o pretinsă declarație intimă contelui Iuliu An

După cum Anteu își trăgea puterile lui din atingerea cu maică-sa: pământul, tot așa și literatura nu poate fi ceia ce trebuie să fie decât prin prelunga atingere cu *viața*, luată sub toate înfățișările. Și *viața* se schimbă, se desfășoară ca o lungă coadă, șerpuitoare în nenumărate cotituri. Literatură se cuvine să fie icoana, veșnic credincioasă și veșnic schimbătoare, a tuturor acestor în colăcirii, tuturor acestor primeniri, pe care le pricinuesc nu numai împrejurările materiale de trai, ci și *cugetarea* în mersul ei grăbit, ca o flacără trecută din mână în mână de către purtătorii de lumină...

Literatura trebuie să ție deci seama de știință, desigur nu urmărind-o în migăloasele ei dibuiri și încercări, ci culegându-i roadele; literatura nu trebuie să zugrăvească pe oameni numai în viața lor materială, în instinctele lor oarbe, în reprezentanții lor mai puțin caracteristici și prin simțire și prin activitate intelectuală, ci se cuvine să oglindească și intelectualitatea unui neam, cercetând focul psihic mult mai fin și mai complicat al unor suflete prin care a străbătut întreaga cultură a timpului.

Să lăsăm la o parte cântecul vechiu al semiculturii claselor ne suprapuse, și să fim incredințați că și în neamul nostru mai sunt firi alese. minți luminate, oameni pe deplin culti, în care se răsfrânge *attfel* icoana fugară a acestei lumi... Pe aceștia literatura țerii nu-i poate trece cu vederea. Nu tăgăduiesc, de altminteri, că încercări fericite s'au și făcut în această privință mai ales

de d. Duiliu Zamfirescu și I. Brătescu — Voinești... Dar nu e de ajuns Dărâmând idolii atâtor prejudecăți aruncate în circulație, mai ales în timpurile din urmă, scriitorii noștri ar trebui să înțeleagă că ceia ce fac nu e de ajuns, că merg încă pe poteci nelimpzite, și că se așteaptă dela ei de a ieși odată la lumina drumului larg ce duce pe culmi.

Așa cum e acum, literatura noastră are picioare și pânțece. Ii mai lipsește însă capul.

Moartea unui înțelept^{*)}

Cunoașteți ceva mai frumos decât moartea medicului *Guinard*? Un tânăr internist din „otelul Dieu“ îmi povestea ieri peripețiile lui și sunt încă și astăzi emoționat de cele nuzite. Nu vă enumăr detaliile acestei povești tragice. Știți cum a fost luat cu asalt nefericitul chirurg, de un bolnav vechiu, un semi-nebun de cea mai

*) Vreau să atrag atenția cetitorilor români din Ardeal asupra eroarelor ale unui om de spirit, care se ascunde sub pseudonimul „*Le Bonhomme Chrysale*“ și care scrie odată pe săptămână câte un articol în fruntea răspânditei reviste franceze: „*Les Annales*“ din Paris. Acesta, cari citese frunzește la noi — durere, foarte puțin — vor găsi multe teme interesante, cari îi dau prilej de meditație. Ca să-și facă și cetitorilor idee, care nu știe frunzește despre felul de a scrie al acestui scriitor, care dacă nu mă înșel — este însuși redactorul-șef al revistei, d. Adolphe Brisson, criticul și romancierul apreciat, traduc aici una din ultimele cronici. H. P. P.

periculoasă specie, care, crezând că are motiv să se plângă de îngrijirea căpătată, a descărcat asupra medicului un foc de revolver. — Delirul unui nebun...

D. Guinard era, dimpotrivă, un savant plin de atenție, scrupulos, care se îngrijea până la extrem de datorința sa profesională. Acesta pe cari i-a îngrijit și i-a tămăduit, aduc omagii meritelor lui, virtuților lui și-i păstrează adâncă recunoștință... Când l-au adus rănit în spital unde nu număra decât admiratori și amici, a dat un țipet de spaimă și de mânie cu toții

A putut să cunoască atunci medicul Guinard sentimentele, cari le inspira colaboratorii săi, să facă proba până unde îl iubeau și venerau ei. În duioasa lor grabă de a-l servi se află altceva decât mila și respectul: era o durere adevărată. Profesorii, elevii și modeștii lor auxiliari, infirmieri bărbați și femei, până la servitorii tineri din sală, toți au fost cuprinși de aceeaș mâhnire, indignați de această barbară nedreptă a soartei, care cădea pe capul celui mai bun din oameni

El se arăta mai puțin turburat decât ei și el își da osteneala să-i potolească, să le surădă răstăra în mijlocul acestor încercări ale soartei liniște admirabilă. Nu-și făcea, vai! nici o iluzie asupra stărei în care se afla; citea în corpul său mutilat, ca într-o carte deschisă; și mărea progresul răului neînduplecat; își prevedea sfârșitul.

— „Va trebui să vă părăsesc“, zise el

drăssy, în care acesta ar fi mărturisit, că o eventuală încercare a lui Tisza de a se angaja la legiferarea proiectelor militare, ar sprijini-o. Față de această destăinuire, Andrassy, care petrece în prezent la Tökerebes a spus, pe cale telefonică, următoarele:

„Nici o singură dată, nici un fel de promisiune n'am făcut în senzul, că primesc proiectele militare și aprob urcarea contingentului militar.

Despre aceasta n'am pertractat cu nimeni, nici am fost vre-odată aplicabil de a face asemenea declarații. Astfel de rol nici că nu mi-se poate atribui. De altcum în timpul cel mai apropiat o să răspund în parlament contelui Tisza și îndeosbi la obiecțiunile domniei sale adresate mie“.

Din parlamentul englez. Scenele turbulente petrecute deunăzi în parlamentul englez sunt aproape fără păreche în analele constituționalismului din Anglia. Nu s'a pomenit de mult, ca prim-ministrul să nu fie ascultat. Deși agitația a fost mare, totuș conducătorii opoziției s'au abținut de la participarea lor activă.

În ziua următoare s'a sculat din nou un șef al opoziției ca să vorbească, dar majoritatea comisiei l-a primit cu dispreț, încât trebui să se isprăvească repede cu atacurile la adresa guvernului.

S'au adresat mai multe interpelații către secretarii de stat dela externe în privința poziției, ce are de gând a lua Anglia față de evenimentele din Maroc și Prusia.

Nu s'a răspuns însă la acestea, ci s'a designat ziua de Joi, când și așa va fi la ordinea zilei bugetul externelor.

Conflictul din Maroc. Impăratul Wilhelm, care petrece în nord se va reîntoarce la 28 Iulie la Schwinemünde, unde va petrece mai multe zile. Cu acest prilej împăratul va primi în audiență mai mulți bărbați de stat germani, cari vor raporta fiecare asupra resortului său. Se va prezenta și cancelarul imperial ca să raporteze asupra stadiului, în care se află chestia din Maroc.

Cuvântarea tesaurierului Lloyd George va contribui mult la îngreunarea tratativeilor dintre Franța și Germania. E drept, că în cuvântare nu este numit direct Germania, dar toată lumea e convinsă că numai la ea se poate referi. Tratativele au fost deja odată turburate prin amestecul presei franceze, dar peste această greutate

s'a trecut norocos. Cu atât mai grea poziție va avea însă Cambon de aici înainte, după ce Anglia prin cuvântul unui bărbat atât de însemnat se declară, așa zicând, pe față pentru Franța. În Berlin se crede însă, că Germania nu se va lăsa intimidată și va ține tot atât de mult la pretențiile ei, ca și până aci.

O parte a presei germane vestește că în sinul cabinetului german s'au ivit neînțelegeri grave între miniștri. Sunt două partide, una războinică și alta pentru pace. Presa germană însă desminte aceasta și declară, că toată faima e luată din vânt.

Tratativele se continuă de altcum și acum la Berlin. După natura laconică a comunicatelor oficiale se deduce, că cei doi reprezentanți au ajuns la un punct mort. Cu reîntoarcerea împăratului se sperează, că tratativele se vor accelera și se va ajunge mai curând la un rezultat împăciitor.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— 26 Iulie

După cuvântarea lui Szabó din 25 Iulie nu s'a vorbit nimic referitor la proiectul reformelor militare.

În sedința de 26 Iulie s'a făcut mai mult haz de către deputați. Partidul muncii făcuse deunăzi o excursiune pe un vapor până la Visegrad. Pe drum vaporul era să se potmolească. Opoziția a folosit aceasta ca prilej să le impute, că aici a lucrat mâna spiritului lui Deák — căci vaporul purta acest nume, care a voit să-i înec pentru politica ce o fac azi în numele lui. Au urmat iarăș votări nominale, dintre cari s'au amănat două.

La o oră s'a trecut la interpelații în număr de 4, cari însă nu sunt de interes pentru noi, ci sunt mai mult noi: apucături în obstrucția tehnică.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

DIN ORADEA-MARE

— 24 Iulie, 1911

E sărăcie mare aici, atât în cele materiale, cât și în spirit și simțire. Când am auzit de aici ceva bun și înălțător? Abia câteva petreceri românești, una-două la an, despre care să vorbește,

mai departe nimic. Și acum parcă e mai trist decât altă-dată. Știți ce umbră neagră — ca păcatuș negru — ne apasă!? Ne strânge de gât și simțim greutatea ce ne doboară, că de aici își are loc izvorul bolilor sufletești ce vrea să ne infecteze și să ne dea pradă dușmanului...

Și pentru ce nu să face aici nimic ce e românesc? Nu bate pulsul vieții naționale și aici ca în alte centre românești?

Răspunsul e scurt și ușor de dat. Pentru că nu avem inimi mari și nu avem cine să ne scuture din somnul adânc, în care Dumnezeu știe până când vom zăcea.

Suze abia avem, ci din contră împrejurări agravante. Avem doară aici instituțiuni culturale și financiare puternice. Avem un jur cu sate puternice, avem la spate o armată impunătoare aproape de 300,000 de suflete românești și totuș nu ne validăm, ba chiar suntem asupriți. Și nici, că se poate altcum, dacă nu este solidaritate, dacă nu este dor de muncă, dacă nu avem măcar o singură instituțiune, care să ne închiege într'o societate intelectuală și dornică de a ridica binele obștei românești sub raport cultural-național la acel grad, ca să putem rezista și celor mai vehemente atacuri din partea străinilor.

Vor zice unii că suntem puțini! Dar aceasta nu e adevăr. E doar aici episcopie românească și în jurul ei cu câți și câți canonici și preoți, e doar aici vicariat românesc, e doar aici o bancă înfloritoare românească, institut pedagogic românesc cu seminar, la academia de drept câți și câți tineri români, un corp de avocați și de candidați de avocați români, abstrăgând o mulțime de oficianți români pela diferite oficii.

Și așa o mulțime impunătoare nu a ajuns măcar la atâta, să facă vre-o casină sau să caute orice altă desiegare prin care să se cultive simțul solidarității și să facă încercări pentru emanciparea de sub influența străină.

Cu inima plină de bucurie primim știrile despre frumoasele adunări din alte părți, dar cu atât mai trist e când vezi că pe aici nimănu-i nici prin minte nu-i trece o astfel de acțiune, de care aici ar fi cea mai arzătoare lipsă.

Nu! Pentru că nu avem aici conducători conștienți. Nu avem cine să ne organizeze. Noi nu suntem conștienți de puterea noastră, ci trebuie străinii să ni-o arate. Chiar fituicele jido-dești din loc. Spre ilstrare să servească următorul caz.

În 9 Iulie st. n s'a făcut serata artistică-teatrală aranjată de d. A. P. Bănuțiu. O seamă de frunțași erau contra întreprinderii din diferite motive ridicole, ba chiar e fost sfătuit Bănuțiu să nu vină. Mulțumită numai zelului câtorva tineri, cari cu rizicul eșecului așa zicând au forțat reușita a-

grijitoarei, care veghia la căpătâiul lui. „Ce nebulie să plec astfel din viață!“

În fața femeii și copiilor săi scăldați în lacrimi, a arătat o încredere, pe care n'o mai avea. Ii mai rămăsese o slabă speranță: operația încercată de confratele său, medicul Rochard; îi povestea cu liciditatea teribilă a practicianului, pe care nici o minciună pioasă nu-l poate înșela, se da în grija lui și înmulțea sfaturile tehnice cu atâta sânge rece, ca și când ar fi fost vorba de o operație străină de dânsul.

— „Fă-mi o deschizătură largă și nu uita că un glonte produce totdeauna în intestine perforații duble și că cusăturile, cari trebuiesc făcute au să fie totdeauna cu soț“.

Se apropia sfârșitul nefericitului om; și injecțiile de morfină ușurară suferința lui, care nu se mai putea suporta; când veni iarăș la cunoștință, murmură cu o voce în agonie: Iacă! Cuvântul acesta singur însemna: S'a sfârșit totul! Mai apoi a avut loc o scenă sfâșietoare, pe care a descris-o unul din cei de față, d. Séguinot. Reproduc cele spuse de dânsul, căci au măreția unei pagini scrise de Plutarco:

„Ultimele gânduri ale lui Guinard au fost îndreptate spre ai săi, dar și spre elevii săi. A voit să-i vadă pe toți înainte de a muri și aducându-și aminte de numele interniștilor de opt sau zece ani, a întrebat de ei. Toți s'au grăbit să vină și au stat la căpătâiul lui în tăcere completă. El era, care ne da curaj și ascultându-l abea că ne puteam reține lacrimile. E grozav când te gâ-

dești, că acest om, care ne povățuia de pe caterdă să tratăm cu bolnavii noștri ca cu copiii cei mari și să fim față de ei cu paciența unei mame, că acest om a căzut victimă unui nebun!“

Discipolii săi păstrează o lucrare, în care și-a pus el fructul experienței și bunătatea inimii sale. Maiestru le însemnează micile secrete, cari facilitează medicului împlinirea misiunii sale și o face mai folositoare și mai plăcută de îndeplinit. „Trebuie să-ți iubești bolnavii“, repeta el. Aceste cuvinte revineau în fiecare rând; ele tradau, evident, gândul intim, preocuparea constantă a medicului.

La sfatul acesta se adaugă precepte de ordin general asupra purtării vieții. În Guinard era sufletul unui psiholog și a unui observator fin.

„Cred“, scrie el plin de bunătate „că culmea consistă în a fi în orice ocazie cinstit și conștiincios“.

Cuvinte memorabile, cari ar trebui să le rețină tinerii, ca să-i scutească de multe rele. Guinard se inspira totdeauna de ele; ele resumează cariera sa laborioasă și dreaptă.

Simția însă, într'aceea, că pierde puterile. A lăsat să vină un preot, pe camaradul său din copilărie, abatele Courass; apoi închise ochii, după ce a cuprins cu o ultimă căutătură iubitele lui ființe, cari steteau inghenunchiate împrejurul patului său și plângeau, închise ochii și încetă de a mai respira. Moarte stoică, vrednică de un roman al Romei antice... Moartea unui soldat pe câmpul de luptă.

Nu simții, că ponegrim puțintel prea tare timpul de față? De sigur, nu este fără de greșeli, vrednice de criticat timpul nostru. Multe lucruri ar putea să meargă mult mai bine, decât merg azi.

Moralistii anunță disordinea moravurilor, slăbiciunea generală a caracterelor. Viața este un amestec aspru, în care aparține victoria celui mai tare și adesea, nu celui mai delicat. Doamne! relele astea însă nu datează numai de astăzi; ele sunt slăbiciuni ale bieteii noastre naturi omenești. Dar chiar și dacă admitem, că au crescut, slăbiciunile acestea, te consolează faptul că constăți, că n'au pierit aceste nobile calități, cari le recompensează...

Avem papugii, avem ambițioși vulgari, avem ariviști, avem aventurieri. Avem însă și suflete înalte, inimi generoase și blânde, energii desinterezate, voințe îndrăznețe. Dacă există vieți scandaloase, există și vieți curate, — și acestea sunt, câteodată, cele mai necunoscute. Medicul cade în postul său de luptă. Aviatorul, fără de grije față de pericol, zboară ca să învingă spațiul. Astea sunt fapte strălucite. Știința și progresul își au matirii lor! Rasa eroilor nu s'a stins încă.

Trad. de H. P.-P.

cestei serate, la care de altfel au contribuit cu tot sprijinul lor d. dr. Demetriu Radu, d. dr. Coriolan Pop și d. președinte al comitetului filial dr. Demetriu Kiss în urma cărui sprijin tinerii organizatori au putut trece greutățile ivite în preajma organizării.

Cum zic deci în urma ținutei dușmănoase al unor intelectuali conducători, a trebuit o adevărată efortare ca să se facă o manifestare culturală atât de însemnată aici în centrul Bihorului.

Cu ce ochi a fost privită din partea străinilor manifestarea aceasta din Orade, nu amintesc decât incidentul din seara reprezentației în legătură cu un comunicat din fișica locală „Szabadság” nrul din 9 I. c. adecă din ziua reprezentației.

Se spunea că vine Bănuțiu cu o trupă de artiști și diletanți în centrul Bihorului, ceea ce e un pericol colosal pentru „idee”, căci deși aici nu sunt mulți români, dar 250 mii din jur își au privirile ațintite asupra centrului și orice rezultat s'ar obține, ridică conștiința celor enorm și atunci vai de ei, cu opera lor de propagandă națională atrage atențiunea autorităților asupra faptului, adecă asupra pericolului care amenință idea de stat.

Răspunsul din partea poliției e scurt și impertinent! Interzice reprezentația teatrală în ultimul moment în ciuda concediului dat deja și numai în urma procedurii energice al dnului dr. A. Lazar am putut trece peste opreliștea perfidă a poliției.

Așa stăm pe aici și nu putem face nimic, ar trebui o minune, care să schimbe sentimentele în inimi, să mărească în oameni energia și dorul de a face ceva și pentru binele obștei românești, ar trebui un glas fermecător și energic să ne trezească din somnul letargic!...

*

Despre serata artistică-teatrală din 9 Iulie, aflu de bine, ca în cadrul acestei scrisori s'o descriu și aceea, ca, un eveniment cultural atât de însemnat să nu treacă fără urme în foaia partidului național.

La serată s'a prezentat un public și distins și numeros.

Programul seratei s'a început cu declamațiunile dlui A. P. Bănuțiu, stărnind o bună dispoziție publicului ascultător vorba dulce românească. A fost elegant și natural.

A urmat tânărul artist, d. Ionel Crișian apreciatul bursier al fondului de teatru cu vocea de bariton liric, mîndioasă și lină. Ni-a cântat mai multe melodii alese, culminând în compoziția lui Dima: „Ștefan Vodă și codrul”. Dar au plăcut foarte mult compozițiile originale a d-soarei Anicuța Voileanu, fiind și cu această ocaziune viu aplaudată axcelenta noastră artistă de pian.

Punctul al treilea ne-a cauzat o adevărată relevație sufletească. D-soara Anicuța Voileanu prin prestațiunile ei artistice, ne-a transpus în sfere ideale și am avut ocaziune să admirăm câteva minute adevărate arta muzicală. Aplauze fără sfârșit și un frumos buchet i-a fost puțina răsplată ce i-am putut-o da.

După emoțiunile aceste, cari ne-au ridicat în sfere ideale, a urmat drăguțul Constantin Calmuschi cu declamațiunile sale comice, transportându-ne în sferile veseliei cu un adevărat talent și temperament de comic. De repetite ori a fost rechemat la rampă și aplauzele nu aveau sfârșit.

Ca încheiere din partea primă a seratei ne-a mai delectat d. Crișian cu câteva cântece, impresionând adânc publicul ascultător, mai ales cu prologul din Pagliacci de Leoncavallo, dându-ne dovadă de o școală precisă.

A urmat după acestea partea a doua a seratei nu mai puțin interesantă și cu dor așteptată de toți: teatrul.

S'a reprezentat „Jertfa” (dramă într'un act) de Miculescu. Rolurile au fost susținute de drăgălașele surori Geni și Relica Popa Radu și de d-nii Bănuțiu și Crișian.

Am admirat mai ales jocul d-soarei Reli Popa Radu, dându-ne dovadă de o putere dramatică, care trece peste cele ale unei diletante. Jocul ei neforțat și de tot natural ne-a făcut cea mai bună impresie, asemenea cu jocul d-soarei Geni Popa Radu în rolul de mamă îngrijată și îndurerată.

A fost bun și jocul d-lor Bănuțiu și Crișian, prin care a contribuit să nu se observe lipsa de o acțiune mai puternică în piesă.

În urmă s'a reprezentat comedia: „Unica fiică” de contele Al. Fredro, tradusă de Elena de Iacobich.

Scenele hazlii și încurcătura marelui proprietar Dragoescu (Bănuțiu) împreună cu servitorul Ion (Calinusch) inițiat în secretele stăpânului său, au făcut multă veselie. D-soarele Geni Popa Radu, Reli Popa Radu, Eliza Ștefanica, Florica Crișan și Nelica Morar în rolurile de fiice a proprietarului Dragoescu, fiecare în convingere că ea e „unica fiică” s'au achitat foarte bine, asemenea cu ginerii păcăliți, d-nii I. Crișan, G. Ciungă, G. Cosma și P. Teochar.

În genere jocul diletanților a fost foarte bun și ar fi făcut cinste chiar și unor actori profesioniști.

Dela noi a plecat apoi mica trupă a apostoliei culturale românești în alte părți poate și mai întunecate, lăsându-ne întristați pentru pierderea unor oaspeți atât de dragi, dar d-șteptând în inimile noastre dorul de a munci pe mai departe cu puteri înalte, ca să nu fie o sărbătoare atât de rară pe la noi cântarea muzelor românești!... R.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Regele Carol și noile uniforme în armată. — Ploeștenii ridică statuie Domnitorului Unirii. — Impotriva favoritismului.

Dela toamnă începând, armata României va avea o nouă uniformă, adecă *nouă* uniforme, cari se disting prin simplitate, prin culori, cari să acopere pe ostaș de vederea inamicului și, după cât se pare, și prin ieftinătate.

M. S. Regele, care între preocupările sale, dă un loc însemnat armatei, a ținut să vadă noile uniforme. Spre acest sfârșit d. general Popovici, secretarul general al ministerului de războiu, s'a prezentat Luni la castelul Peleş, înțovărașit de doi ofițeri și patru soldați, îmbrăcați în noile uniforme și în ținuta de campanie.

Suveranul a urmărit avantajele și dezavantajele noilor uniforme, în diferitele pozițiuni, la instrucție, ale soldaților.

În special s'a interesat, dacă la pozițiunea *culcat*, infanteristul nu e stânjenit de cartușieră, care, în noua uniformă, ocupă loc la stînga pe piept, locul cel mai de cinste.

M. S. Regele, a suprimat din noua uniformă cravata, caificând-o „un lucru femeesc”.

Noua uniformă a ofițerilor se lucrează de două-ori mai ieftin decât cea veche — și probabil va fi mai puțin costisitoare și uniforma soldaților.

Corpurile de armată, cari fac manevrele regale, vor primi uniforma mai din vreme spre a o putea avea în Septembrie...

*

Alexandru Ion Cuza, care, prin lovitură de stat din 1864 și prin cele ce i-au urmat, își făcuse dușmană marea proprietate și clasa politică restrînsă de pe vremuri care-și recruta elementele cu greutate tot din marea proprietate, Alexandru Ion Cuza se încetățenește în inimile tuturor.

La toamnă se va desvâli, în a doua capitală a României, cea dintâi statuie a marelui Domnitor, reprezentant al unei scurte dar roditoare epoci de prefaceri radicale în viața României abia născute.

Acum ploeștenii, cari au în orașul lor, pe lângă statuia vânătorilor biruitori la Grivița, și o statuie a *libertății*, au hotărît ridicarea unei statuii lui Cuza în „cetatea” lor.

Ceace e semnificativ și îmbucurător totodată, este că, în comitetul constituit, în mod provizoriu, spre acest sfârșit, sunt amestecați la olaltă mari proprietari, negustori, profesori, preoți, primarul orașului, prefectul județului și, dacă nu mă înșel, toți sefii din localitate ai partidelor politice. Și fiindcă șeful partidului național-democrat e tot prolovean, din acest comitet face parte și d. Iorga.

În fiecare oraș ar trebui să se întâlnească, spre înălțarea și întărirea sufletelor, statuia Domnitorului, care nu venise să domnească, ci să

pună temelii unui edificiu nou și care, mai presus de toate simbolizează pentru noi *unirea*.

*

Nu se poate trece cu vederea pășirea hotărîtă, bărbătească și înțeleaptă a d-lui Nicolae Filipescu, ministrul de războiu împotriva favoritismului.

E vorba de concursuri sau examene, cari au în vedere locuri și burse.

Măsura venind de sus și fiind luată cu gândul cel bun și în termeni hotărîți își va avea, fără îndoială, rezultatele ei binefăcătoare.

Ministrul a dat o decizie, în urma căreia, înaintea oricărui concurs sau examen, președinții și membrii comisiunilor se vor prezenta ministrului și vor declara:

1. Că orice scrisoare de recomandățiune, privitoare la candidați sau elevi, va fi trimisă de îndată cabinetului ministerial.

2. Că se va face imediat raport confidențial asupra oricărei intervenții verbale.

Candidații recomandați vor fi de îndată excluși dela concurs, iar elevii vor fi aspru pedepsiți.

3. Rezultatele concursurilor și examenelor se vor prezenta ministrului spre aprobare cel mai târziu în trei zile după terminarea lor și vor fi date imediat spre publicare.

Correspondent.

Gronica feminină.

Valoarea căsătoriei

Una dintre cele mai renumite beletriste ale Londrei, care adeseori publică sub pseudonim lucruri foarte interesante în chestia feminismului, a publicat mai zilele trecute un interesant studiu, în o revistă literară, sub titlul: „Valoarea căsătoriei”.

În articolul său purcede de acolo, că chiar și în evul acesta emancipat — când o fată are așa-zicând libertate nețărmurită — căsătoria are fără îndoială valoarea sa.

În o familie e mai mare, în alta mai mică această valoare, e sigur însă, că femeia ori și când câștigă prin căsătorie. Sunt fete, cari prin căsătorie voiesc să și câștige un nume strălucit, altele glorie, averi, etc., iar partea cea mai mare trebuie să se mulțumească și numai cu avantajii convenționale mai mărunte.

În vaza femeii de soțietate, căsătoria e aproape totdeauna numai o accidentă. Rangul ei îi deschide cale liberă în orice cerc și e lucru foarte natural, că ea are acea încredere de sine, care la fetele din clasa de mijloc, apare de cele mai multeori numai după cununie. Această plăcută încredere de sine, e aproape comă la femeile din clasa mijlocie, cari se simt cel puțin cu un cap mai înalte, când după săptămânile de miere ies prima dată la braț pe strade.

Schimbarea, care o produce căsătoria în viața unei fete, depinde în primul rând dela împrejurările familiare. Cu privire la unica fiică a unui văduv bogat, care s'a datat deja de-acasă, ca fată, cu conducerea independentă a casei — neluând în considerare chestia dragostei — căsătoria aproape nu însemnează altceva, decât o responsabilitate mai mare.

În viața unei fete din o familie mare, săracă însă, produce căsătoria o schimbare colosală. Căsătoria a tecă nu i aduce cu sine numai responsabilitate și gânduri multe, ci îi procură și acea plăcere deosebită, că ea, care până acum a trebuit să fie pururea supusă și ascultătoare, acum poate porunci în casa ei, poate primi oaspeți, și poate merge ori unde, fără să-și măcească permisiune dela cineva.

Pentru multe fete însă căsătoria însemnează și mai mult decât atâtea: sfârșitul unei vieți triste și triste, liniște după atâtea luptă, și libertate după robota plictisitoare la care era supusă, în casa părintilor ei. Căci multe fete s'ar schimba bucurosi cancelara cu oiața copiilor, și multe s'ar refugia, dacă ar putea, din căminul părintesc, unde duc o viață chinată și nefericită. Ea nu poate să citească o carte, nu poate să scrie câteva șire, fără ca un cuvânt necruțător de poruncă să nu-i conturb și această minunată distracție spirituală. O astfel de fată nu mai alege, ci se

Litere — Arte — Științe

J A L E

Din depărtarea-albastră și senină
Inferbântate sulți se coboară,
Pe holde coasa țipă și suspină
In caldul greu al zilelor de vară.

Un copilăș să tânguie să moară
Sub câțiva znopi ce-o slabă umbră 'mbină,
Și undeva — din vale se strecoară
Nespus de plângătoare o doină lină.

Și znopii rând pe rând în cruci s'așează
In urma brațelor neodihnite
Ce n'au sfârșit nici când o dulce-amiază...

Și vai — cogași cu mânilor 'năsprite —
Cum vi se risipesc și 'nstrăinează
Belșugul holdelor cu greu trudite!...

Val. Bora.

Alte figuri din Ardeal

„Oameni cari au fost“: Iosif Vulcan, Simeon Bărnuf, Iosif Șterca Șuluțiu, văzuți de d-l Iorga

Răsfoind noua carte a dlui Iorga „Oameni cari au fost“, răsar din noaptea neființei, rând pe rând, câte una figurile bărbaților cari au trăit pe pământul nostru și s'au luptat pentru izbândirea cauzei noastre politice și culturale.

Iată-l reapărând în mijlocul nostru pe blândul Iosif Vulcan, care atâta vreme a condus cu vrednicie revista *Familia* și care și-a istovit toate puterile pentru a vedea realizându-se societatea de fond pentru teatru românesc. După dl Iorga acestea sunt meritele pentru cari trebuie să i-se mulțumească lui Iosif Vulcan:

„Răposatului i-se dă mulțumiri pentru îndemnul ce-a dat în vederea introducerii la Românii din Ardeal și Ungaria a acelui mijloc minunat de cultură și moralizare, care este, care poate fi, dacă se află în mâni bune, Teatrul. Când se va ridica în vre-un centru mai fericit cea dintâiu zidire de teatru românesc, aceea va cuprinde poate chipul lui Vulcan, făcut în marmură sau bronz, așa încât el să se cutremure de bucurie în mormântul său.

„In istoria literaturii românești mai nouă, el nu se va însemna prin versurile sentimentale ce a scris, nici prin cele câteva pagini de proză risipită pe meleagurile uitării a doua zi după ce au fost scrise: un roman, nuvele, piese de teatru; nici prin solemnele-i cuvântări de ocazie. Meritul său cel mare e publicarea, timp de mai multe decenii, publicarea îngrijită gospodărească, în adevăr prietenească, a revistei *Familia*, care a murit deunăzi, luând cu dansa rostul, dacă nu sufletul lui Vulcan.

„Astfel, acest om cu puteri modeste, dar cu atâta bunăvoință, a fost unul din predicatorii unității culturale, ceea ce nu trebuie să uite nimeni, și noi, mai ales, cei de aici, nu vom uita“.

Iată redeșteptat din somnul lui de veci și pe marele dascăl Simeon Bărnuf, care, după ce a jucat un însemnat rol politic în Ungaria, a trecut munții stabilindu-se la Iași, a cărui universitate a ilustrat-o cu talentul și cultura lui.

Despre partea pozitivă care a rămas de pe urma lui Simeon Bărnuf, dl Iorga spune:

„Peste câțiva ani, Bărnuf predica la Iași, în lecții de drept, crezul național românesc, scoțând din teoriile sale răbdător dezvoltate, încheierea că suntem un neam și trebuie să clădim toate ale noastre pe conștiința acestei ființi deosebite, firești și legitime a neamului nostru.

„Și a venit un filosof mai nou, mai învățat, poate mai ager, d. T. Maiorescu și cu vioiciunea tinereții i-a distrus sistemul de argumentare. Aici s'a oprit însă, neputând pune la loc un altul. Și iată, după trecere de mulți ani, nu negația dlui Maiorescu, ci afirmația lui Bărnuf ne stăpânește, ne luminează și ne încălzește.

„Și astfel, s'a dovedit încă odată că ideea însăși rămâne, ori cum ea ar fi fost servită într'un timp, prin orice construcții de filosofie și metafizică trecătoare. Căci rădăcina ei se află aiurea și nimeni n'o poate smulge de-acolo.

„Și de aceea mărimea lui Bărnuf nu scade cu anii și memoria lui nu s'a întunecat odată cu generația ucenicilor săi“.

Iată în sfârșit, cum vede d. Iorga pe Iosif Șterca Șuluțiu, fostul președinte al Asociației:

„Iosif Șterca Șuluțiu n'a fost nici un orator, nici un scriitor de frunte, nici un om politic cu vază care să fi jucat un rol mare: el nu s'a impus recunoștinței urmașilor nici prin așezământul pe care netăgăduit să-l fi înălțat și întărit, deși i-a fost dat să prezideze serbările pentru inaugurarea palatului din Sibiu al Asociației. Era și un om cu mijloace materiale foarte modeste și nu s'a revărsat din dărnicia lui bine faceri asupra nației.

„...Știind ce datoria numelor săi, Șuluțiu avea, în sfârșit, o prestanță aristocratică, un simț de aleasă demnitate, o supraveghere a purtărilor, cuvintelor și atitudinilor sale, care dădea Asociației în unele împrejurări un anume prestigiu, pe care cea mai grea muncă sau talentul cel mai recunoscut nu pot să-l dea în aceiași măsură. Era omul marilor solemnități, al inaugurărilor, al comemorațiilor și, când de la naștele celelate veneau nobili de veche obârșie și înalți demnitari de Stat, îți părea bine, că poți opune mărgei lor disprețuitoare rezerva rece de patrician a acestui bătrân frunțos român.

„Prietenii lui au plecat înainte de dânsul; admiratori n'au putut cuceri însușirile lui modeste. Dar, cei, cari l'au stimat vor simți în anumite momente lipsa acestui om, care de sigur, că nu era cum sunt toți ceilalți“.

Am arătat, prin câte-va citate, cu câtă precizie știe d. Iorga să caracterizeze, în câte-va simple trăsături, sufletul și activitatea „Oamenilor, cari au fost“. Cei, cari vor să cunoască însă mai amănunțit epocile, în cari au trăit cele 113 figuri zugrăvite în noul volum al d-lui Iorga precum și frământările ce caracterizează acele epoci, — să citească în întregime acest volum în care cele mai vaste cunoștințe istorice și literare se unesc cu un imparțial spirit de critică și o adâncă pătrundere sufletească, a vremurilor cași a oamenilor.

Dela Dunăre — în jurul peninsulei balcanice, prin Italia — la Dunăre

Catania — Pe coasta Siciliei, spre Messina

Italia?... Patria artei și a mizeriei. Și precum mizeria aici nu isvorește din lene, tot asemenea arta nu isvorește — din bogăție. Te salut itane mândră și săracă...

...Deocamdată Italia (cea din portul Coloniei) se joacă în „soldi“ (bani de 5 centesimi). E o Italie de vreo 20—25 „fanciuli“ ruși, murdari și bravi, cari aruncând „soldo“ după „soldo“, își joacă averea în praful umed al cărbunilor deia vapoare.

Nu te opri, dacă nu vrei să se ridice spre tine priviri curioase, priviri întrebătoare, priviri obraznice și priviri baljocitoare... Unii te cred doritor de a intra cu ei în joc, alții, un trecător care ar putea să dea câțiva *soldi* de pomana, iar cei mai mulți un prost. Oricum te vei hotări, odată ce te-ai oprit, nu scapi fără zefemele, fără huiduieli ori chiar fără boiovani...

Intr'o hribă joasă, goaă, întunecoasă, umedă și afumată (mai căutați adjective, mă rog) un bătrân venerabil cântă din armonică o poică — și joacă un vlăjgan de vreo 16 ani cu un țanc de vreo 9, amândoi în aceiași notă cu salonul... Și „cavalerul“ și „dama“ sunt pătruși de cea mai teribilă seriozitate... Alte două „percechi“ mărunte se învârtesc prin colțuri, respectând, în felul acesta, pe cavalerul perechei amintite, care se im-

duce după cel dintâi care o cere și tot timpul cât e mireasă numai gândul acela îi dă putere să sufere toate, că după cununie ea va fi stăpână, și va face ce va vrea.

Fata ușuratică, care pururea rătăcește pe povârnișurile flirt-ului și totdeauna numai în ultimul moment se dă înapoi înspăimântată, stă cu căsătoria în acel raport, ca și turistul de pe Alpi, cu bățul său ascuțit la vârf. In lipsa acesteia ea nu ar putea trece fără nenerociri pe căile vieții. Pentru o astfel de fată e o adevărată comoară căsătoria, care poate face din ea o soție credincioasă și o mamă bună și iubitoare.

Dar poate pentru nimeni nu are atâta valoare căsătoria decât pentru o fată capricioasă, certăreață și limbută. Căsătoria îi dă libertate nețărâmură față de bărbatul său și copii și față de conducerea casei. O astfel de femeie de obicei își câștigă un bărbat prin simulare și minciună, în cele mai multe cazuri un bărbat mai tânăr decât ea, și cu care ea tratează cam așa cum tratează guvernanta cu copilul care i-e încredințat ei. Soțul, indulgent și iubitor de pace și de liniște, la început nici nu observă tiranizările mărunte ale soției sale, cari urmează tot mai des, și când observă că s'a înșelat, nici nasul nu i-se mai vede de sub „papuc“ O astfel de femeie, dacă nu-și dă de om, câștigă foarte mult în căsătorie.

Despre femeia modernă autoarea acestui articol zice, că dacă ar lua ea și căsătoria așa în serios ca sporturile și societățile, ar putea crea o stare ideală în societate.

Dar căsătoria e unica ocupațiune pentru care fiecare femeie se crede capabilă și cutează chiar nepregătită să ocupe această funcțiune. Ea crede, că pentru aceasta nu e de lipsă decât o locuință elegantă, servitori numeroși, toalete splendide și în fine un bărbat bine îmbrăcat și curtenitor. In viața unei astfel de femei bărbatul ei, joacă numai un rol-episod și rolul acesta de mulțumiri e foarte plăcut, dar adeseori nu însemnează mult. Dacă ar voi să pășiască eroic, nu sărutările soției sale îi seacă energia și dorința de a munci, ci nepăsarea lui. Bărbatul ar voi să drezeze pe soția sa, ceea ce dacă îi succede, e bine, dacă însă orice silință rămâne fără rezultat, căsătoria se devalvează cu totul...

Romanele din secolul trecut se încep toate cu prima întâlnire, și se termină cu cununia, în capitolul prim din romanul modern însă am trecut deja peste săptămânile de miere. Numai după prima beție se formează adevărata valoare a căsătoriei și vorba volantă a Carmen Sylvei, că la cununie bărbatul râde și femeia plânge, ușor poate să se schimbe. Peste multe lucruri mărunte se trece la ordinea zilei, și multe secrete ascunse ajung la lumina zilei, când sufletele bărbatului și femeii, în deplina lor golăitate privesc cu ochi de lup unul la altul.

Căsătoria ca instituțiune, e eminentă, și pe lângă ea contractual temporal de dragoste al Japonezilor, „petit menage“-ul Francezului și haremul orietului rămâne cu mult înapoi.

Căldura plăcută a căminului familiar e seducătoare, și totuși în jurul lui vedem atâtea fețe plictisite obosite. Mici contraste sting flacăra și vifore puternice cutremură atmosfera dinlăuntrul celor patru pereți și totdeauna dispar amândouă acestea, pentruca după nouri să se poată vedea curcubeul.

Tactul necesar la aceasta și înțelegerea reciprocă sunt un prețios măsurător de valoare a căsătoriei.

Adevărata valoare însă trebuie să o căutăm în aceea, ca copiii bărbatului și ai soției să poată păși în lume cu un nume legal, pentruca să poată duce până la fine lupta cea grea a vieții.

In timpurile străvechi, cea mai puternică legătură a căsătoriei era amorul brutal, iar în zilele noastre copilul. Pentru copil ne luptăm și ne iertăm unul altuia.

O ființă micuță, plâpândă și surizătoare de multe-ori e cel mai puternic apărător al cinstei căminului familiar.

Omul modern în viața sa febrilă, plină de lupte, dorește un copil și în comoara comună a paternității și maternității, află adevărata și vecinica valoare a vieții casnice, cum află unii diamantul ascuns în nisipul pustiei.

pune prin unele mișcări îndrăznețe de dăntuitor consumat, prin greutatea pumnului ori prin aceia că plătește armonica.

Aștia mă tentează... Dar nu mă apropiu bine de ușă, și, una după alta, perechile încetează jocul și se îndreaptă spre mine, unii cu mâinile la spate alții râzând. Imi face impresia că funcționarul iese la ghișeu și mă întreabă cu privirea... Am plecat, iar ei au început să hohotească...

Catania? Un oraș cu viață comercială bogată: produse ale sudului. El face comerțul insulei cu Răsăritul. Un oraș cu o populație de peste 170.000 locuitori, cu o academie, cu o veche și mândră universitate, cu clădiri multe cu câte două și trei etaje, cu un „Corso Vittorio Emanuele“ (ce oraș italian, care se respectă, n'are un corso cu acelaș nume?), cu multe străzi-poteci, pe cari abia ar încăpea 5 trecători alături și pe marginea cărora se ridică veșnic amenințătoare uriașele clădiri.

Încă de aici îți vorbește arta în numele Italiei întregi... Un oraș comercial, în care sufletul unui popor artist, cere și frumosul. Și iată clădiri elegante cu cele mai distinse pozoabe arhitectonice. Pe de rând a fost reclamată dalta sculptorului. Pe de rând se ivește statuia în mic ori în mare: la clădiri, la fântâni ori în piețele publice. Multe statui vorbesc în numele luptelor pentru independență și unitate. (Italia una!)

A doua zi, des de dimineață, plecăm spre Messina, fără să fi putut vedea decât, într-o preumblare de noapte, universitatea și domul, care, înainte de a fi văzut altă biserică din Italia, (câtă distanță totuș până la *Stul Petru* din Roma!) produce asupra-mi o impresie covârșitoare prin proporțiile, prin arta, prin bogăția — prin măreția ei. Aici sufletul omenesc pare a se ridica spre Dumnezeu, în răsărit parecă se pleacă în fața ei...

În afară de acestea, n'am putut cunoaște în Catania decât curiozitatea excesivă a italianului din sud. E destul să ceri o informație ori chiar numai să te oprești mai multă vreme în loc — și încep să se adune, din toate părțile, mai întâiu de aproape, apoi de departe, oameni, cari nu se grăbesc deloc și oameni, cari s'au oprit în drum: muncitori fără de lucru ori muncitori, cari vin dela lucru, vagabonzi de toate vârstele, începând cu „fanciulli“ și sfârșind cu cerșitori consumați... Te privesc cu cea mai setoasă curiozitate, acești oameni, cărora în fiecare zi, le aduc vapoarele străini, te privesc ca pe un aerolit — și nu te privesc (cuvântul e greșit) te examinează...

Iar când le vorbești, par'că încantați că înstârșit darul graiului s'a trădat, se grăbesc a-ți răspunde, a te informa dacă se poate toți deodată iar cei cari nu încap cu vorba, complectează cu privirea... Italie, Italie, ce plini de viață și ce artiști sunt copiii tăi!... Câtă mizerie și câtă tresărire de viață pe acest pământ îngust al Sicilei, pe care 140 de suflete n'au un chilometru pătrat.

Dar pleacă trenul... — și natura mândră a Siciliei, gătită ca de sărbătoare, trece pe dinaintea ochilor noștri, ca într-o panoramă. Strâmtoarea și cultura, influențate și ajutate una de alta, au prefăcut Sicilia într-o grădină bogată și mândră, a cărei frumusețe, crește cu albastrul cerului și al mării înconjurătoare.

Ca pe orice pământ latin, trenul aleargă nu se încurcă... Nici nu s'ar putea ca sânguinii aceștia din sud să-l lase mai domol. La cotituri mașinistul pare că-l vrea să-l încerce pe o singură șină... N'ai vreme să observi colina care se repede în mare, nici tunelul, care, la fiecare pas, deschide drum. Pare un fugar speriat, urmărit de fiare! Prin locuri prăpăstioase, pe sub piepturi de stânci, peste spinări de dealuri, pe lângă unda mării, aleargă fără răgaz găfâind iute, intrând în întuneric ca să caute lumina iară... Ramuri fragede, al căror verde se ascunde în galbenul lămailor și portocalelor, se clatină ușor de bătaia vântului, care pare că se ține cu mare greutate de tren.

La poalele de miazăzi ale muntelui Etna, pe vechi rămășițe de lavă roditoare, se răsfată în soare vie pe cari nu le poate cuprinde ochiul, sate risipite, mândre și bogate. Adeseori, pe acelaș pământ bine mărunțit și împrejmuit cu zid de piatră mărunță, vița, lămâiul ori portocalul fac tovarășie cu legume de tot soiul. Sicilia toată e numai o grădină — și fiindcă nu-mi pot închipui un pă-

mânt mai frumos pe lume și fiindcă raiul însuși nu ni-l putem închipui decât tot ca o bogăție de frumuseți pământești idealizate, fii tu Sicilia raiul! Pe toată întinderea grădinilor și coastelor tale, în orașe ori în sate, cuvântul *urât* nu se poate rosti. Pe tine te-au făcut frumoasă sicilienii tăi, făcând, din orice surpătură de stâncă, o terasă cultivată iar pe ei i-ai făcut frumoși și mândri tu, cu bogăția ta, cu cerul și cu marea albastră, cari își împreună apele lor limpezi în zări tremurătoare de unde... Pentru aceia, dar din anticitate și până în timpurile noastre, s'au tot îndemnat oști spre țării tăi.

Aproape un ceas trenul străbate pe pragul dintre muntele Etna și mare, lăsând în urmă atâtea orașe, sate, gări și vechi castele cu numele nerostit... Apoi Etna rămâne în urmă, trenul taie în linie mai puțin cotită depresiunea largă bogată în vegetație și înfrățită cu marea, care chiamă pe aici undele sglobii ale râului Alcantera — și se oprește în gara Giargini, sub un masiv stâncos, care atinge în preajma mării o înălțime de 400 metri, iar mai înăuntru, prin vârful Mola aproape de 700. Aici străjuiesc, pe ruinele Acropolei vechiului oraș din timpul stăpânirii grecești Tauromenium, turnurile unui castel, iar pe lângă el, alte frânturi de ziduri mucegăite ca și stâncă pe care zac.

Mai departe, la capătul unei spinări de stâncă ieșită la mare, se cațără un sat de case albe, ca o turmă de capre speriate de valuri... De aici țărmlul urmează o linie dreaptă, iar trenul strămtorat de înălțimile, cari se coboară până în mare, își taie drum în stâncile spălate de unde. Ca un uriaș deșteptat din somn se ridică dintre valuri, în zarea din răsărit, țărmlul stâncos ai Calabriei, cari se aproprie, se tot aproprie, oglindind în apă sate strânse și albe, iar, mai departe, orașul Reggio cu cartierele lui încă prăbușite de cutremurul grozav din 1909.

Romulus Cioflec.

Tăceți că doarme

— Schiță —

În amintirea ceiuice se joacă cu îngerii sus în ceruri...

Intr'o dimineață de primăvară, pe când zorile nu deschiseră porțile cerului, o ușoară bătaie în ușe mă deșteptă din somn. Am sărit în mijlocul odăii, și pe când mă pregăteam să primesc pe noul venit, un glas cunoscut mi-a grăit din afară:

— Domnișorule, vino numai decât la noi; dar să nu întârzi prea mult!...

Am rămas o clipă locului, neștiind ce să fac, ce să răspund. Când mi-am revenit în fire am zis:

— Doamne, cum nu mi-ai dat să primesc și eu o veste bună!... Trebuie să-i fi murit băiatul, de trimise la mine cu noaptea în cap. Așa cred că e. A fost tot bolnav, micuțul, în timpul din urmă!

Nu știu cum se face, dar or de câte ori mi-a bătut cine-va în ușă, am început să tremur la gândul că-mi aduce o durere, un suspin! Vai! și sunt așa de puține bucurii în viața de toate zilele!

M'am îmbrăcat repede și am eșit în stradă.

Aerul rece m'a înviorat. Lumina începuse să gonească întunericul, pe când în răsăritul îndepărtat, luceafărul dimineții picura scânteieri viorii, ca lucirile dintr'o lacrimă de rouă...

Ce straniu mi-a părut răsăritul soarelui în dimineața cea!...

Când am intrat pe poartă imi auzeam bătăile inimii și pașii sunând pe caldarâmul de piatră. În odaia dela stradă am zărit o lumină gălbue. Era lumânarea de ceară, care ardea la căpătâiul celui dus! Miroș de tămâie era împrăștiat în toată casa. De jos și până sus tristețe nemărginită! Am întâlnit atunci tot ochi imueți de lacrimi, tot mâini ridicate, și glasuri înăbușite de suspine!

Nici un strigăt, nici o chemare; căci durerile mari n'au glas. Se mistue în tăcere!

Când am dat cu ochii de prietinel meu n'a fost chip să-l mai stăpânesc... Căutam în zadar cuvintele de mângăere, pe care mă pregătisem să i-le spun, căci nu le mai găseam!...

E așa de greu să alini durerile celor ce suferă!...

*

Imi aduc aminte: Eram cu toți în camera unde își petrecuse ultimile clipe.

În cuiul de după ușe era atârnat biciul, cornul, și toate nimicurile lui dragi din timpul zilelor senine! Pe o măsuță erau împrăstiate cărți de joc; iar în căruciorul gol, rămăsese doar perinuța, scufa, și o carte cu chipuri, pe care o tot chinuia micuțul când se simțea bine, răsfoindu-i filă cu filă...

Ferestele erau deschise, și aerul răcoros aducea miros de flori primăvăratic. Clopotul dela biserică prinsese a suna de vecernie, pe când micuțul dormea pe un pat de flori, somnul îngerilor!...

Pare, că nici-odată n'auziseram clopotul sunând așa de trist!...

Doamne, cine-ar fi crezut? Și cum de mai au îngerii loc în ceruri?

Noi, stăteam în jurul mesei și ascultam povestea sfârșitului: Un fâlfăit de aripă, o licărie de lumină, un suspin îndelungat, și flacăra s'a stins! Așa ne stingem toți!...

Și cum ne ascultam fie-care bătăile inimii, în tăcere, negrăind nimic, ne-am trezit, că ușa de la mijloc se deschide, și în cadrul ei se ivește mama îndurerată.

Nu mai putea plânge, căci și lacrimile se isprăvesc odată!... Cum a venit în mijlocul casei a pironit ochii la fereastra deschisă, și într'un moment de rătăcire, de durere covârșitoare, a grăit:

— Inchideți fereastra, că răcește copilul!...

Am simțit atunci un fior străbătându-ne inima. Era poate strigătul desnădejzii, chemarea în ajutor a unei inimi rătăcite, rănite de moarte!

Dar, cine își poate închipui ce se plămădește în sufletul unei mame, care și-a pierdut odorul?

Și l-au adus pe micuțul în lăcașul de veci, scăldat în lacrimi, și acoperit de flori, florile durerii!...

*

Pe o cărare îngustă ce duce într'un colț al cimitirului, rătăciam într'o zi de primăvară. Dintr'un ungher depărtat, picurau a lene triluri de privighetoare...

Mergeam cu pas domol, iar în urmă venea o doamnă tânără, care ținea de mână o fetiță ca de cinci anișori. Le-am auzit vorbind:

— Și unde mergem acum, mamă?

— La cimitirul îngerilor, dragă, răspunse mama.

— Dar pe cine vedem acolo, mămică, întrebă fata serioasă?

— Pe Puiu, îngerul mami, răspunse ea, ștergându-și ochii...

— Dar, bine mamă, îngerii mor?

— Nu mor, puica mea, se duc în ceruri la Dumnezeu...

Dar, cum apucară pe o cărare lăturalnică, n'am mai putut auzi nimic din vorbele pe care le rosteau cele două tovarășe de drum.

Ajunsesem la marginea cimitirului. Buruieni înalte și puiți de salcâm se legănau în adiera vântului. Pasările vioae ciripeau prin ramuri, căci au și cimitirile cântăreții lor!

Clopotul de la poartă începuse să plângă a jale, dând de știre, că un nou pribeag a intrat în casa celor duși de veci!

Mi-am zis atunci:

— Sunt în cimitirul îngerilor...

Și m'am oprit în fața unui grilaj de fier cu e cruce de piatră la căpătâi. Alături ardea o candelă, fluturându-i lumina roșietică, ca un fâlfăit de aripă rănită. i

Înăuntru, covor de flori, împodobeia pământul; iar de-asupra, unde-va, părea, că se lămurșește fiorul unui suspin, venit din alte lumi!...

Din depărtări venea sgomotul orașului, pe când aci, în apropiere, popii glăsuiau pe nas „Veșnica lui pomenire“...

M'am depărtat atunci de cimitirul îngerilor cu pas încet. De la mijlocul cărării am privit în urmă. Crucea de piatră sta liniștită cu brațele întinse, iar pe lespedea de marmură mi s'au părut scrise cuvintele:

— Tăceți, că doarme!...

Const. A. Giulescu.

Anuare

— Raportul al XLVIII-lea despre gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1910—11. Tipărit pe 52 pagini 8° mare în două limbi, românește și ungurește.

În fruntea raportului e publicat un instructiv și avântat „cuvânt ocazional” rostit de prof. Vasile Bichigean la sărbătoarea școlară din 4 Oct. 1910.

Raportul însuși începe cu câteva date din istoria institutului. Din aceste reținem ca mai important regulamentul pentru un convinct pe lângă gimnaziu, ce l-au înaintat în min. de culte și instrucțiune publică spre aprobare.

Gimnaziul are 15 profesori și 5 cateheți

Progresul în studii e îmbucurător. Pe lângă progresul în studii, vedem cu plăcere atențiunea ce i se dă gimnasticii, care e un mijloc de creștere indispensabil în epoca pubertății.

Institutul dispune de muzeu pentru științele naturale, pentru fizică și chimie; are colecțiune geografică, numismatică și muzeu filologic, istoric și de arte; are colecțiune de desemn, de gimnastică și muzicală.

Biblioteca profesională dispune de 4292 opuri în 5820 tomuri în valoare de 24.070 cor. 34 fil., iar cea a școlărilor împărțită în 7 despărțăminte are 3491 opuri în 3970 volumuri.

E de remarcat o instituțiune filantropică organizată în jurul gimnazului încă în 1904: „masa studenților”. Masa studenților a provăzut cu vipt gratuit 10 școlari săraci și cu puitare bună.

Anunț școlar

Școala diecezană civilă de fete din Arad

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1911/12 se vor face în zilele de 19-24 August (1-6 Septembrie) afară de duminica din 21 Aug. (3 Sept.) a. c., — în localitatea școlii (Strada Deák Ferencz Nr. 27).

Părinții vor proceda însă corect, dacă în scris își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, *îndată după publicarea acestui anunț*, adresându-se în această afacere referentului dela Consistorul rom. ort. din Arad, dlui dr. Gheorghe Ciuhandu, dela care se vor putea cere și eventualele informațiuni, de cari ar mai avea trebuință cei interesați.

Taxa pentru internat, în vederea scumpetei mari, pe întreg anul școlar este de 500 cor., în care sumă se cuprinde și didactrul școlar.

Taxele de întreținere este a se plăti anticipativ în 4 rate egale de câte 122 cor. și anume; la 1 Sept., 1 Nov., 1 Febr. și 1 April al anului școlar, *la Administrația cassei Consistorului, în persoană ori cu poșta.*

Pentru aceasta taxă elevele vor primi:

1. Instrucțiunea recerută pentru clasele I - IV civile, educațiune religioasă-morală, deprindere în conversația română, maghiară și germană, apoi instrucțiune în *economia de casă*, deprindere în pregătirea *bucatelor, croit și cusut.*

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plese, iar Duminica și în sărbători 3-4 plese), *ujină* (cafea cu lapte) și *cină* (două plese).

4. Spălat, luminat, încălzit și tot la două săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi 10 cor. pentru medicini (pe întregul an), pentru care taxă elevele interne vor primi la caz de lipsă îngrijirea medicală și medicamente. Taxă de mobiliar nu se mai încasează.

Pentru *instrucțiunea de pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti odată pentru totdeauna la prima înscriere 6 cor. ca *taxă de înscriere.*

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor., taxă anuală, pentru *biblioteca școlară.*

Taxele: pentru medicină, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna *directoarei școlii deodată cu înscrierea.* Tot la directoara școlii va trebui plătită lunar și *anticipativ taxa de pian.*

Elevele externe vor plăti didactru 60 cor. la an, care asemenea se va solvi anticipativ, în 4 rate egale de câte 15 cor. și anume: rata I la înscrierea din Septembrie, rata II la 1 Nov., rata III la 1 Februarie și rata IV la 1 Aprilie al anului școlar, deasemenea la mâna *directoarei școlii.*

Elevele externe, cari se înscriu mai târziu, au să plătească *întreg didactrul*, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească didactru numai pe timpul întârzierii.

Elevele interne, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească *întreagă* taxa de întreținere, dar numai în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentă, ar putea fi admisă după lege la examen public ori privat.

Elevele cari intra mai târziu în internat, vor avea să plătească *întreagă* taxa care cae pe *cvar-talul* în care vor fi primite în internat.

Acele eleve, cari după absolvirea școlii doresc să se mai perfecționeze în economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a. vor fi primite ca eleve benevole cu toate taxele elevele interne.

În *clasa I civilă* se primesc eleve cari dovedesc că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

În *celălalte clase* se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clase premergătoare la școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în clasa corespunzătoare etății lor și rezultatul dovedit la examenul de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școală, afară de atestatul școlar din clasa precedentă au să mai producă: *extras de bolez și certificat de revaccinare.*

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1. saltea (mădrat), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 coverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monograme proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru dinți), 1 lăvor (lighian), 4 cărpe pentru șters lăvorul; perie de cap, de dinți și de haine; peapăn și foarfeci, haină de port și 4 șurțe negre, 1 palton (haină de iarnă), 2 părechi de ghetă și 1 ploier.

Afară de aceste, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să se prevadă cu recerutele *manuale și revizite de învățământ* și cu revizitele de scris, de lucru de mână (și de muzică cine voește).

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, la *mâna directoarei internatului* o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinții sau îngrijitorii lor.

În privința uniformeii, care va fi modestă, se vor lua la vremea sa dispozițiuni din partea directoarei internatului, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare în 25 August (7 Septembrie) și dela acest termen elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan. Arad, din ședința Consistorului dela 16,29 Iunie 1911.

Consistorul rom. ort. din Arad.

INFORMAȚIUNI

Arad, 26 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Ploi locale aduc cu sine scăderea căldurilor.

Deocamdată însă temperatura la amezi e în media 33,2 Cel., dar la Arad s'a ridicat la amezi în soare la 44,5, devenind insuportabilă. Chiar în umbră a atins gradul 37,3 Celsius.

Prognostic telegrafic: Furtuni, apoi răcoare.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	10.77
Secară "	"	8.82
Cucuruz pe Iulie	"	—
" August	"	7.42
Ovăș pe Oct.	"	7.89
Cucuruzul pe Maiu 1912	"	7.06

De-ale noastre.

Congresul etnografic din Londra. Astă seară am primit următoarea telegramă cu amănunte în jurul Congresului.

Londra, 26 Iulie.

Congresul s'a deschis astăzi sub aspectul unei grandioase serbări. Sunt trei mii de oameni prezenți. Președintele Congresului Lord Weardale salută reprezentanții popoarelor aclamând dreptul de libertate tuturor popoarelor și națiunilor. Profesorii universitari Sergi din Roma și Macdonel din Londra înfierează sistemul politic de opresiune față de Românii din Ungaria și acelaș sistem din Rusia. Ungurii foarte umiliți, vor cerca să combată pe numiții profesori în ședințele viitoare. Zadarnică încercare; toți cer absoluta libertate națională. Măine ține părintele Lucaciu discursul său: „Rolul romanismului în Orientul Europei”. Această conferință s'a tipărit în franțuzește și va fi distribuită mâine membrilor. După ședință, membrii congresului au vizitat orașul.

Despărțământul Deș al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” a ținut adunarea generală cercuală în Bizușa Duminecă, 23 Iulie st. n. la ora 4 p. m. în restaurantul local.

În prezența unui număr considerabil de inteligență și popor d. director al despărțământului dr. Teodor Mihali prin o vorbire ocazională, arătând scopurile ce le urmează Asociațiunea deschide adunarea.

D. dr. Victor Pop adv. în numele poporului din Ileanda și jur bineventează comitetul.

Trecându-se la ordinea de program d. dr.

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit grătit și francat. !

I. Cherecheș secretarul despărțământului raportează adunării despre activitatea comitetului din anul trecut ș. a. pe lângă ceea ce în anul trecut s'au făcut pregătirile pentru festivitățile cu ocaziunea ținerei adunării generale a Asociațiunii în Deș, — s'au mai ținut câteva conferințe și 13 prelegeri populare cu schiopicu.

Urmează raportul cassarului dnul Augustin Pinte.

Conform propunerii comisiei cenzurătoare adunarea ia spre știință ambele rapoarte.

Urmează alegerea directorului și a comitetului pe un period de 3 ani:

În urma declarației hotărâte a dlui dr. T. Mihali, că în urma ocupațiilor și afacerilor multe — nu primește postul de director;

În urma propunerii dlui dr. Ioan Cherecheș, ca să se dea ocaziune preoțimei, — care zilnic vine în atingere cu poporul dela sate — pentru ca în cadrele statutelor asociațiunii să propage în popor scopurile ce urmează Asociațiunea — adunarea aclamează de director pe distinsul protopop al Dejului d. Ilariu Boroș.

Ca membrii în comitet au fost aleși dnii dr. Vasiliu Pop, dr. Augustin Bodea, dr. Iosif Boca și dr. Ioan Mezei toți advocați în Dej.

Cu aceasta ocaziune sau înscris membrii pe viață 6 inși, membrii ordinari 10 inși, iar membrii ajutători 6 inși, sporindu-se prin aceasta averea Asociațiunii cu 1312 cor.

D. adv. G. Gradovici mulțumește directorului și comitetului de până acum pentru activitatea dezvoltată, propune iar adunarea unanim decide mulțumita protocolară.

Nefiind alte obiecte directorul închide adunarea.

Seara s'a zranjat petrecere de vară sub patronajul doamnei Eleftera dr. Mihali. A decurs cu însuflețire până în zori de zi. Succesul splendid. S'au încassat peste 500 cor. Cor.

Societatea română-ortodox-jubilară-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena a adunat în acest scop prin liste de subscripție de prin București, Craiova și Turnu-Severin, următoarele sume:

Lista Nr. 203 (București). Societatea centrală Agricolă 2000 lei; N. D. Amira 500 lei; Take Ionescu 200 lei; Grigorie Alexandrescu, Societatea Comerțul, Hagi D. Tudorache, D. S. Seulean, Vasile N. Orghidan, Societatea de asigurare generală câte 100 lei; Ion T. Ghika 40 lei; Pavel Negreanu 20 lei; Opria D. Popescu, Dimitrie Marcu câte 10 lei; Tudor M. Măldărescu (Craiova) 20 lei. — Suma: 3400 lei.

Listele Nr. 207 și 210 (Craiova): Titus P. Andreescu 302 lei; Jockey-Club 500 lei; Clubul Tinerimei 300 lei; Ion G. Plesia, N. T. Popp câte 200 lei; Gr. Petrino, Vasile N. Andreescu, I. G. Plesia, M. Oromulu, George E. E. Vorvorean, Banca României, C. G. Vorvoreanu, General Liviu Drăgoescu, P. P. Verdeseanu, ing. P. P. Andreescu, firma Zweifel & Co., I. T. Chețianu, Costică Geblescu, Grigorie N. Stoenescu câte 103 lei; dna Gh. P. Andreescu 50 lei; N. T. Oroveanu, Ionel Părăianu, C. Vallimarescu câte 40 lei; firma D. Ghisdăvescu & Co. 25 lei; Mișu N. Pop, Căpitan Baicoyanu, un ortodox, Ilie Munteanu, M. C. Chintescu (Caracal), C. Călețeanu, dna Elena Stoenescu, Ștefan D. Popescu, M. V. Mirica câte 20 lei; Ion Zamfirescu 15 lei; Georges Zissy, Ion Th Culescu (Băilești), Frații Georgescu, N. I. Bobeș, Virgil Nicolaid, Ovid Gheorghiu, copilașii dlui Anton Marescu-George și Angela, Stan S. Țincu, Dr. I. Papinianu, Dr. Mandler, Dr. Voiculescu, Christa Piscanu, N. G. Demetrian (Caracal), Richard Graepel câte 10 lei; N. Dianu, Dr. Schina, Gr. D. Gabrielescu, Alex. Cernătescu, Căpitan Călinescu, G. Andronescu; N. Hristodol, Nic. Ciocărdia, Simon S. Brinzei (Caracal), D. Miletici (Caracal), Fam. Moga, Nicu D. Fortunescu, Sc. Co. Moscu, Dr. Giuriad câte 5 lei; H. Klabuncte 20 lei. — Suma: 3532 lei.

Lista Nr. 204 (T.-Severin). Dr. Gh. Morariu 1000 lei în 10 acții dela „Minerva”; Dna Elena Mișoiu 300 lei; Dr. A. A. Corinna 200 lei; Dra Eufrosina Săvoiu, Miha Anastasi, Dimitrie I. Popescu câte 100 lei; Ludovic Anton, S. Blaga câte 40 lei; Iorgu Coanda, T. Coanda, Frații Tahu câte 20 lei. — Suma 1940 lei. — Dr. Mihai A. Popovici, secretar. Alexandru Lupu General i. r. președinte.

Concurs. Atragem atențiunea celor interesați asupra concursului ce-l publică Banca generală de asigurare din Sibiu pentru două posturi de funcționari.

După informațiunile ce le avem, funcționarii aleși vor fi destinați: unul pentru secția asigurărilor de foc, și altul pentru cele de viață a susnumitei bănci. Sunt două posturi bune și de viitor:

Pentru ocuparea a două posturi de funcționari la Banca generală de asigurare, soc. pe acții în Sibiu, se publică prin aceasta concurs în termenul și sub condițiunile stabilite mai jos.

Concurenții au să dovedească:

1. Că au absolvat cu succes bun, cu examen de maturitate sau diplomă, vre-o școală comercială superioară și

2. Că sunt deplin sănătoși, că au satisfăcut obligamentelor militare și că nu sunt trecuți de 36 de ani.

Ce aleși:

1. Vor primi salar anual, — amăsurat pregătirei și vârstei, — care salar însă nu va fi mai mic ca cor. 1500;

2. Vor fi angajați pe un an de probă, și în caz, că serviciul lor va fi corăspunzător, vor putea fi definitivati, conform regulamentului pentru funcționari, ce să va stabili prin direcțiunea institutului;

3. Vor fi trimeși pe trei luni să facă praxă la societăți de asigurare, în care timp li-se va da și un adaus la salar;

4. Vor trebui să intre în serviciul societății deja la 1 Sept. st. n. a. c.

Se observă însă, că ceice vor dovedi că au și praxă de bancă și că cunosc perfect limba maghiară sau germană, vor fi preferiți.

Cererile instruate cu actele necesare, au să fie înaintate Băncii generale de asigurare, soc. pe acții în Sibiu-Nagyszeben, cel mult până la 15 August st. n. a. c.

Parteniu Cosma m. p.,
președintele direcțiunii Băncii
generale de asigurare.

Cununii. În 16 Iulie st. n. a. c. și-a serbat cununia simpaticul și valorosul avocat naționalist din Vârșeț, d. dr. Mihai Spariosu cu dragălașa d-șoară Marioara Iorgoviciu în Margitamar.

Felicitări.

— În ziua de 30 Iulie a. c. își va serba cununia d. dr. Ioan Giurgiu cu d-șoara Natalia Bucur.

Felicitări.

Convocare. On. membrii ai desp. IV Murăș-Uioara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, precum și toți ceice doresc înaintarea în cultură a poporului român — prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despărțământ, ce se va ține în curtea parohială gr-cat. din Căptălanul-de-Murăș, la 13 Aug. st. n. 1911 la 10 ore a. m. *Emiliu Pop, dir. desp.*

Aviz. Prin aceasta aducem la cunoștință tuturor membrilor precum și întregului public românesc, că însoțirea economică comercială „Plugarul” cu sediul în Blaj și-a început activitatea cu 15 Iulie n. 1911, operând în cadrele precisate în statute.

Membrii însoțiri noastre să ni-se adreseze cu toată încrederea ce trebuie să o aibă omul într-o însoțire a cărei scop nu e altul decât a veni într'ajutor economilor noștri la orice cumpărări și valorizări.

Ceice doresc altoi de vie, de pomi, gunoi artificial, mașini agricole, pluguri, grape ș. a. ori cei ce ar dori să-și valorizeze cantități mai mari de bucate, fân, poame, vin ori alte produse economice, să ni-să adreseze nouă.

Prin faptul, că noi desfacem și mijlocim cantități mari, atât la cumpărări cât și la valorizări, suntem în plăcuta poziție de a mijloci celor ce vor lucra cu însoțirea „Plugarul” prețurile cele mai convenabile. Iar prin faptul, că toate cumpărările le facem prin bransa mărfii respective, ceice vor face cumpărări prin noi vor fi serviți cu mărfuri de prima calitate și solide despre ce de altcum direcțiunea acestei însoțiri ia toată răspunderea.

Rugăm totodată pe cei ce au primit dela noi liste pentru subscrierea de cvote să ni-le

retrimite fără întârziere așa cum sunt, ca să ne putem orienta în mod precis asupra capitalului de cvote, ce avem.

Cei ce doresc să înființeze cooperative sătești de orice natură: societăți de credit (Reifeisen) tovarășii pentru cumpărări și valorizări, pentru exarândări ori parcelări de moșii, să ni să adreseze nouă și noi le vom servi cu toate inviațiunile de lipsă. La dorința trimisului „Plugarului” să va prezenta chiar și în persoană pentru a conlucra în mod practic la înființarea cooperativei proiectate.

În numele direcțiunii:

Ioan F. Negruțiu,
prezident.

Dr. I. Maniu,
director.

Din patrie.

Căldurile. Luna lui Cuptior nu se putea să nu-și arate și în anul acesta jăratecul său dogoritor. Bogații ca să nu-i bată rău la cap, au fugit prin găuri de munți, pe la poale de păduri umbroase, dar bieții muncitori, țărani, meseriași etc. precum și micii funcționari, se prădesc frumos la căldurică, că destul or fi răbdat de frig în iarna cea ghețoasă! Acești oameni ni îndură numai frigul și căldura naturii, dar și pe acelea ale stăpânilor lor, cari îi bagă adesea în răcori și în călduri — și ei suferă care cum poate și cât poate...

La noi în Arad pe ziua de astăzi Celsius s'a ridicat până la 45 grade, spre interjecțiile tuturor. De nu i-ar veni poftă să se ridice și mai sus, conform spiritului vremii, când aviatica ia așa avânt!

Poporul vienez a găsit cu cale să-și aranjeze și el o vilegiatură — în ciuda celor bogați: își pun lăcatele la ușă, cum vine scara și pleacă prin... parcurile orașului, unde dorm noaptea la umbră și răcoare sub cerul liber!

Totuși căldurile n'ar fi așa de sperietoare, dacă din când în când câte o ploaie bogată ar îmbelșuga ogoarele. Dar acestea sunt arse de secetă, porumbul este în majoritate perdut, căci nu mai e speranță de îndreptat. Să bage de seamă fiecare Român; să-și păstreze porumbul vechiu — căci cel nou se va scumpi, și „fiecare nu are grija fiecui”...

Impăratul nu participă la manevre. Se comunică din sursă autentică, că Impăratul nu va lua parte la manevrele proiectate pe Septemvrie în nordul Ungariei.

Cauza neparticipării este reconvalența Maj. Sale, pe care asemenea formalități l-ar eșofa peste măsură.

Firește schimbarea aceasta va reduce mult proporțiile manevrelor.

Biroul de statistică lucrează. În Komárom a produs resens procedeul incalificabil al biroului de statistică din Budapesta. Biroul adecă, examinând datele statistice a retrimis o mulțime spre ulterioară rectificare. Și trimite mereu par'că intenționat coalele pentru orice nimicuri, poate de a implini dispozițiile de urgență ale premierului Khuen-Hédervary. Se vede că grăbesc cu pre-ucrarea materialului, că le arde tare de reforma dreptului electoral.

Pentru a dovedi cu câtă exactitate și scrupulozitate se lucrează la oficiul de statistică iată câteva exemple din Komárom:

1. *Wocher János* tata celor 3 copii. Biroul de statistică dorește să știe că respectivul părinte e bărbat ori femeie?

2. *Pataky István*, de 22 ani născut în Csongrad. Limba maternă e cea ungurească, altă limbă nu vorbește. Biroul statistic retrimite coala cu rugarea de a se indica că e cetățean ungar, ori ba?

3. *Görög László* născut cu 12 zile înainte de conscriere în 19 Dec. 1910 în Komárom. Mama sa e Rozalia, nu știe decât ungurește. Biroul de statistică reține orașul să indice pe coală limba maternă a băiatului de 12 zile.

4. *Kiss Ilona*, născută în 23 Noembrie 1910, de 5 săptămâni. Un „înțelept”

dela blorul de statistică întreabă *de ocupația* fetei de 5 săptămâni.

5. Dintre toate însă cea mai caraghioasă e cazul următor: coala *d-rului Tóth Pál*, medic la spital, e defectuoasă. Din ce pricină? Biroul de statistică cu un aer de înțelept întreabă știe oare d. doctor *scrie și ceti*.

Ingrozitor e analfabetismul în fericita Ungarie.

Aventură nocturnă. Alaltăieri noapte în Cluj faurul Iosif Málnásky și familia s'au trezit de un zgomot ciudat. Era aproape la ora 2 după miezul nopții. Zgomotul părea a-l produce o ființă omenească scotocind pe întuneric. Málnásky cuprins de frică întâi privi nemișcat silueta ce mișca prin odaie, dar repede se reculege. Sare din pat și se repede la vizitatorul tainic. Ochii mereu se obișnuiesc cu întunericul și faurul observă în mâna aventurierului nocturn un cuțit lung.

Nu-i rămase mult timp de gândit. A ridicat un scaun izbind atentatorul cu așa putere de a se prăbuși. În clipa cealaltă însă lotrul ridicându-se s'a aruncat asupra faurului încăierându-se. S'a pornit între ei o luptă desperată pe moarte pe viață. Málnásky fu rănit în mai multe locuri cu cuțitul.

Intr'un târziu la țipetele familiei lui Málnásky s'a deșteptat din somn ajutorul de faur Gheorghe Cadariu, care după luptă de câteva minute îl desarmase pe hoț, ferecându-l.

Cadariu s'a dus să denunțe cazul la poliție, dar până la reîntoarcere, hoțul a dispărut, ducând cu sine — dupăcum s'a constatat — mai multe obiecte de valoare.

După mărturia unor țărani cari l-au văzut sângerat, vizitatorul periculos a fost Andrei L. Balázs. Se cercetează.

Dela frați

Chestia primarului din Sinaia. În jurul votului de blam, dat de către consiliul comunal al Sinaiei, primarului, d. G. Manolescu, și față de desmințirea dată de primar în unele gazete din România, — directorul ziarului „Adevărul” primește următoarea scrisoare a d-lor C. B. Rădulescu și A. S. Verra, consilieri comunali, prin care se recunoaște acel vot de blam:

Sinaia, 10 Iulie.

Stimate d-le Mille,

În ziarul „Adevărul” cc Nr. 7840 din 10 Iulie a. c., publicată o scrisoare a d-lui G. Manolescu, primarul orașului Sinaia, relativă la Votul de blam, ce consiliul comunal i-a dat în ședința dela 4 Iulie c.

Cum d-sa prin sus zisa scrisoare vizează pe doi consilieri, vă rugăm să binevoști a da publicității tot prin ziarul „Adevărul”, următoarelor rânduri:

În seara zilei de 4 Iulie c. consiliul comunal al orașului fiind convocat în ședință extraordinară și luând cunoștință de două procese verbale adresate de subșemnații — în calitate de consilieri — în zilele de 6 și 28 Iunie a. c., relative la o mulțime de neregularități constatate în gestiunea financiară a actualului primar G. Manolescu, nu a voit să rezolve nici o chestiune din cele puse la ordinea zilei și în urma discuțiilor ce au avut loc, consiliul în unanimitate a dispus, ca: față de neregularitățile constatate nu mai poate lucra cu actualul primar și cere a se face de cei în drept o minuțioasă anchetă în gestiunea primarului și în special asupra punctelor din menționatele procese-verbale.

Astfel s'au petrecut lucrurile și orice încercare a d-lui primar de a prezenta altfel lucrurile, arătând, că s'ar face chestiuni personale sau s'ar viza locul său — pe care poate voește a-l lăsa moștenire — sunt pure invențiuni și ancheta ce s'a cerut de consiliu a se face, va dovedi cu prisosință cele constatate de noi prin zisele procese-verbale.

O întrebare îi facem d-lui primar:

Pentruce n'a publicat d-sa procesul verbal cu Nr. 73 relativ la ședința din 4 Iulie c.? De sigur, fiindcă nu-i convine! Când consiliul co-

munal refuză categoric și motivat în unanimitate a mai lucra sub prezidența actualului primar, nu este aceasta un vot de blam? Dacă nu e vot de blam, atunci ce este? Cum îl numește d-sa?

Voeste d. primar să publicăm noi procesul verbal cu Nr. 73 și să-i arătăm noi în ce constau neregularitățile constatate prin procesul verbal din 6 și 28 Iunie c.?

Deocamdată atât.

C. B. Rădulescu, A. S. Verra.

Hoțe de dragul păpușilor! O ispravă ciudată a două copile mici, una a săteanului Vasilie Druță, în etate de vre-o 6 ani și alta în etate de pre-o 5 ani, a lui Ion Petrea, din com. Umbrărești, județul Tecuciu (România) a dat mult de vorbă locuitorilor din acea comună. Iată de ce s'au făcut culpabile aceste două fetițe:

În marea lor dragoste ce purtau păpușilor — niște simple bețe înfășurate în petice în chip de omuleț — ele s'au hotărât a le înzestra cu de ale gătelilor.

Hotărâte și profitând de lipsa părinților de acasă precum și de a sătenilor cari erau pe câmp la muncă, ele au tot colindat prin sat eri dimineată și zărind la casa femeii Vasilica Țanu — ce nu era acasă — că o fereastră era întredeschisă, s'au introdus în interior, apucând de operat... Cu un foarfece au tăiat de jur împrejur toate florile desemnate sau țesute de cearșafuri, velințe, pe perete, etc., au tăiat desemnurile de pe rochii și ștergere, făcând un vraf mare în mijlocul casei. Dintr'o ladă, iarăși au tăiat la țesături desemnurile; banii în bancnote de 20 lei i-au aruncat pe pat, netrebându-le...

După ispravă, luând o parte din desemnuri, s'au dus acasă, unde și-au împodobit cu drag păpușele, cari pe urmă le-au dat de gol.

O interesantă invenție românească. Aeroplan trăsura-barcă. D. Stelian Dimitrescu mecanic din București lucrează actualmente la construirea unui aeroplan invenție proprie care, după cum expune inventatorul principiile — e merit să aducă mari înlesniri aviațiunii.

Aparatul d-lui Stelian Dimitrescu prezintă cea mai mare siguranță având următoarele feluri de funcționare: poate rula pe stradă sau alt drum ca orice trăsură; apoi, după o mică manipulație și după ce parcurge o scurtă distanță, aparatul își poate lua zborul cu ușurință în aer; în caz de accident provenit din cauza unei defectuoșități a motorului în timpul funcționării, aparatul poate aterisa chiar și pe apă pe care își va putea continua drumul ca și pe uscat.

Aparatul este aproape terminat și e executat în întregime de inventator. În condițiunile în cari a fost lucrată, mașina și ușurința aparatului va necesita un motor de numai 12 cai putere. Pentru desăvârșirea invenției, d. Dimitrescu ar mai avea nevoie de suma de 3.000 lei.

D. Dimitrescu posedă planuri și miniaturi ale invenției d sale și cari pot fi văzute în str. Căramidării de Sus Nr. 14 situată pe cheiul stâng al Dâmboviței.

Petreceri.

Serbări culturale în Teaca vor avea loc Duminecă, 6 August n. a. c. în ordinea următoare: La 3 ore d. a. în sala școlii române gr.-cat.: 1. Adunarea generală a despărțământului Teaca a „Asociațiunii” iar îndată după terminarea acesteia 2. Adunarea ordinară a cercului cu comitet filial Teaca a „Societății teatrale române din Ungaria”. La 8 ore seara în sala otelului „Riemer”: „producțiunea teatrală” urmată de dans, în favorul bisericii gr.-cat. din Teaca.

Programul producțiunii teatrale: 1 „Geloșii”, comedie într'un act trad. de Moșul. 2 „Paclisierul”, operetă într'un act de V. Alexandri.

Tinerimea română din Zlatna și jur aranjează petrecere de vară la 6 August st. n., a. c. în pavilionul hotelului „Glück auf”, la ora 8 seara.

Din străinătate.

Dezastrul din Constantinopol În seara de 10 Iulie c. a izbucnit la Constantinopol un groaznic incendiu în cartierele din jurul minis-

terului de războiu alimentat de un vânt violent care sufla din spre nord.

În timp ce orașul era luminat, spre a celebra aniversarea acordării Constituției, sute de case erau distruse.

Era un spectacol înfiorător.

Mii de femei și copii alergau care încotro, lipsiți de adăpost.

Toate biourile statului major general, cari se aflau într'o clădire separată nu departe de ministerul de războiu, au ars. Se asigură că arhivele și toate documentele au fost salvate la vreme. Ministerele de războiu și de finanțe sunt neatrinse.

Incendiul a fost stins abia după 20 ore. Au fost distruse aproximativ 2000 de clădiri de toate categoriile.

Dezastrul a produs o consternație cu atât mai mare cu cât el s'a produs în ajunul sărbătorii naționale.

Se afirmă că focul a fost pus în scop de a se provoca dezordine. Puternice cordoane păzesc ministerul de războiu.

După indiciile oficiale numărul celor cari au pus focul se ridică la 30.

Ei au fost arestați și vor fi condamnați la moarte...

Ministrul de războiu Mahmud Șefket Pașa a fost grav rănit de o grindă aprinsă. El se află la ministerul de războiu de unde nu a putut încă fi transportat.

Rana nu e periculoasă, dar dată fiind starea de slăbiciune a ministrului, nu sunt excluse complicațiuni.

Sunt numeroase victime omenești.

Logodna fiicei regelui Petru. Logodna principesei Elena, fiica regelui Petru din Serbia, cu marele principe rus Ioan a produs în toată Serbia o bucurie de nedescris. Regele Petru și fiica sa primesc numeroasele telegrame de felicitare din toate părțile. Mai multe orașe vor trimite deputațiuni la regele Petru pentru a-l felicita din prilejul logodnei principesei.

Mișcări monarhiste în Portugalia. În Lissabona s'a deschis adunarea națională pentru discutarea constituției. În masele poporului se manifestă însă o vie mișcare contra ei, care s'a vădit mai clar dăunând față de ministrul de externe Machado. La sosirea sa în parlament o mulțime mare l-a așteptat pe stradă cu strigătele: Nu ne trebuie prezident, nu ne trebuie a doua Cameră. Machado a ținut mulțimei un discurs de pe treptele parlamentului, dar a fost necontentit întrerupt cu cuvintele:

Jos!

Criza din Persia. Parlamentul a depus pe fostul prim ministru în urma evenimentelor provocate de sosirea ex-șahului Rusia și Anglia sunt mai mult pentru domnia actualului regent și vor da instrucții în felul acela reprezentantului lor, ca numai în acel caz să-l recunoască de domnitor, dacă la sosirea lui în Teheran poporul îl va aclama de șah. Regentul a pus un preț mare pe capul ex-șahului intrat în țară și a trimis trupe contra lui.

Atentat contra Țarului. Pe linia ferată dela Kiew s'au găsit câteva bombe. Se pare că este vorba de un atentat plănuț împotriva țarului.

Poliția a arestat 23 indivizi. O mulțime de persoane au fost expulzate.

POȘTA REDACȚIEI

„Un participante”. Eronările amintite „nece” nu interesează; dar dacă țineți a fi rectificate, noi am publicat raportul după „Unirea”, n'aveți decât să vă adresați acolo.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAURmedic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrásy-tér Nr. 22.

Etagiu I., în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Harta comitatului Aradcu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu leături) se poate comanda la**Librăria diecezană**
dn Arad.Prețul per bucată **16 Cor.****În atențiunea celor ce se mută.**Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.**Koch Dániel**

întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Imprumuturicu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

Hauszer K. Gézafabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

atelierul meu de instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincia execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.****Horváth József**

arhitect și zidar

Arad, strada Darányi János nr. 4.

Primește orice lucrare în bransa aceasta face planuri și efectuează zidiri pe lângă prețurile cele mai reduse.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
- în bransa aceasta. -Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderae.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(16) — Urmare —

Ochii îi erau plânși iar fața îi dogoria ca de o supărare ascunsă.

Nu mai rămânea nici o îndoială, că toată casa mi-se făcu în decursul nopții dușmană. N'am putut afla motivul acestei schimbări. Mă temeam să nu fi aflat baroneasa despre relațiile mele cu fie-sa mașteră.

Numai jaluzia, mândria originii și furia pricinuită din dragoste desconsiderată ar fi în stare să producă o astfel de schimbare. Mă retrăseiu în odaia mea și înșiram în gând cuprins de teamă o mie de posibilități uricioase, nădăduiam însă, că cel mult până de seară va trebui să aflu dela Elfrida, — unica căreia mă puteam adresa, — cheia acestei enigme întunecoase. Zădarnic am așteptat însă. Toată ziua aceea damele au rămas nevăzute pentru mine. La masă nu veniră și abziseră și lecțiile obicinuite. Cu toate acestea capacita o fată din casă să roage pe d-șoara cu stăruință, să-mi dea ocaziune să-i vorbesc un moment. Fusei respins. Închipe-ți uimirea mea!

A doua zi primii un bilețel și alăturat cincizeci de ducați dela baroneasa. Bilețelul suna:

— D. Prevost este poftit să părăsească fără întârziere locuința baronesei de Grienburg, iar socotelile și cărțile asupra administrației averii să le predea, ori în ce stare s'ar afla, — d-lui conte Malariva.

Vreme îndelungată rămăsei ca trăznit fără să pot lua o hotărîre sau să găsesc o dezlegare a lucrurilor. Recercai încă odată pe d-șoara apoi pe baroneasa însăși. Voiam cu orice preț se primesc o deslușire relativ la această purtare, prețutindenea însă fui respins. Jumătate de oră mai târziu mă cercetă contele Malariva în odaia mea spre a-i preda hârțile baronesei. Dupăce făcui întocmai îl rugai cu insistență să-mi explice motivul acestei purtări față de mine.

— Nu sunt imputernicit Domnul meu să-ți dau deslușiri asupra unor lucruri, pe cari d-ta fără îndoială le cunoști mai bine decât mine, — zise dânsul rece. Mă vei scuza, că nu vreau să mă amestec nici într'un chip în afaceri, cari nu mă privesc.

Și zicând acestea luă cărțile de contabilitate și se duse. Eram infuriat văzându-mă tratat în acest mod desonorător și-mi era ciudă și pe mine însumi, căci durerea nu mă simțiam la adăpost de orice vină. Afurisind toată lumea, îmi împacheta-i vechea mea avere în geamantan și lăsând toate darurile baronesei dimpreună cu cei cincizeci de ducați aci, mă întorsei iarăș la ve-

chea mea cameră din pod. Aici făcui planuri peste planuri care de care mai fantastice și nici unul nu putui să-l realizez, căci copleșit cum eram de sentimente dureroase și mistuit de flacărele unei patimi, ce mă ardea, știam prea bine, că în starea asta sufletească nu sunt în stare să formulez o judecată clară sau să iau o hotărîre matură. Ca să ajung cât mai curând iarăș în posesiunea echilibrului moral perdut, alesei cel mai sigur mijloc, fugiam de singurătate și căutai distracțiile, deși fără plăcere începui să cercetez orașul și suburbiile, Praterul, au, mergeam în teatre, biserici, cafenele și birturi. Avui lipsă de trei ori câte douăzeci și patru de ore până să mă trezesc deabinelea. Mă învinsei pe mine însumi.

Scrisei cu sânge rece și cumpăt Elfridei despre cele întâmplare rugându-o cu insistență pentru explicare. Li adusei aminte de jurămintele noastre de amor, asigurându-o, că deși sunt vinovat față de baroneasa și merit mânia și disprețul ei, inima Elfridei nu avea însă nici un motiv să se întoarcă dela mine. În loc de răspuns, primii scrisoarea mea nedescăcută. Pe dosul scrisorii se afla scris de mâna Elfridei: — „Nu se primește nici acum și nici când. E. V. M.“ În aprinderda mea rupsei hârția și dupăce mă lăpădai în gândul meu de ușuratică, mă mai liniștii.

(Va urma)

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoșii bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hărțile geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și erogațiuni, invitări pentru petreceri.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de Ministerul de culte și Veneratul Consistor diecezan din Arad.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905 —30	21. Gramatică și Citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909 —50	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a Ven. Consistor Nr. 820/1911 —60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911 —30	22. Gramatică și citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909 —60	35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a Ven. Con. Nr. 818/1911 —36
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
învățător-director școlar.	
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —40	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911 și Ven. Consistor sub Nr. 1019/1911 —40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 52159/1909 și a Ven. Con. Nr. 722/1907 —50
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910 —45	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor sub Nr. 1020/1911 —40	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908 —56
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad —40	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II. —80	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 și Ven. Consistor 6035/1904 —60
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor —40	26. Carte de citire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor Arădan Nr. 3762/1911 —36	39. Carte de învățură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare 1-50
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni —50	27. Carte de citire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor Nr. 3000/1905 —50	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuducescu ediția IX. —40
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il. —45	28. Carte de citire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor 3500/1905 —60	41. Rugăciunile școlărilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a —50
10. Abecedar, prima carte de citire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș —40	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor Nr. 5531/1910 part. I. —50	41. Liturgica bisericești gr.-or. române, prețul —70
11. A doua carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister —40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. 5531/1910, part. II. —50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comp. a 8 foi 100 bucăți 1-40
12. A treia carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910 —60	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908 și al Ven. Con. Nr. 2787/1906 —60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți 5—
13. A patra carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910 —60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română —40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a —08
14. Carte de citire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910 1—	33. Elemente de Geografie și Constituție p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu numeroase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103632/1908 și a Ven. Consist. Nr. 5496/1906 —60	Ceruze (creioane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri. Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40. Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80. Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil. Tăblițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3, Nr. 4 cor. 3-50. Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fil. Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil. Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor. Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucata. Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucata. Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri. Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910 —50		
16. Limba maghiară, a doua carte de citire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908 —50		
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Arădan sub Nr. 1202/1911 —40		
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca —40		
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad —50		
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Arădan —30		

Să afle de vânzare la Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

25 (11)

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace imprumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școlii și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rggteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.